

บทที่ 5

สรุป อภิปรายและข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยนำมาสรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังต่อไปนี้

1. คำถามการวิจัย
2. วัตถุประสงค์การวิจัย
3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
5. สรุปผลการวิจัย
6. อภิปรายผลการวิจัย
7. ข้อเสนอแนะ

คำถามการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้ตั้งคำถามการวิจัยไว้ ดังนี้

1. มีปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. สภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทยเป็นอย่างไร
3. แผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนที่เหมาะสมเป็นอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้กำหนดวัตถุประสงค์ไว้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน
2. เพื่อวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย
3. เพื่อสร้างแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรเป้าหมาย การวิจัยระยะที่ 1

ประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้แทนบริษัทผู้ที่ได้จดทะเบียนเป็นผู้ทำการค้าขาออกซึ่งสินค้ามาตรฐานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ณ กองมาตรฐานสินค้านำเข้าส่งออกประจำปี 2557 ทั้งหมดจำนวน 92 บริษัท บริษัทละ 2 คน ได้แก่ระดับผู้บริหารหรือเจ้าของกิจการ 1 คน และระดับผู้จัดการหรือเจ้าหน้าที่ 1 คน รวมทั้งหมด 184 คน

2. กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยระยะที่ 2

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์กับการผลิตและการค้ามันสำปะหลังเส้นของไทย จำนวน 18 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม ดังนี้

- 2.1 กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้ปลูกมันสำปะหลังและแปรรูปมันสำปะหลังเส้น จำนวน 6 คน
- 2.2 กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้ทำการค้าและส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทย จำนวน 6 คน
- 2.3 กลุ่มที่ 3 กลุ่มเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้ามันสำปะหลังเส้นไทย จำนวน 6 คน

3. กลุ่มเป้าหมาย การวิจัยระยะที่ 3

กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการ ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์กับการผลิตและการค้ามันสำปะหลังเส้นของไทย จำนวน 5 คน ใช้การเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า

(Rating Scale) แบ่งการวัดออกเป็น 5 ระดับ คือ เพิ่มขึ้นมาก เพิ่มขึ้น คงที่ ลดลง ลดลงมาก และแบบเติมคำในช่องว่าง รวมถึงคำถามปลายเปิดที่เป็นความเห็นด้านสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามปลายเปิดที่เป็นความเห็นด้านข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการนำไปพัฒนาแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้เป็นร่างการพิจารณา โดยการจัดประชุมระดมสมอง (Brain Storming) เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์กับการผลิตและการค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทย 3 กลุ่ม รวมจำนวน 18 คน โดยแต่ละกลุ่ม ร่วมกันวิพากษ์วิจารณ์ ให้ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นเกี่ยวกับแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลผลด้วยการบันทึกในรูปแบบรายงานการประชุม แล้วนำมาวิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการประชุม จากนั้นนำมาเปรียบเทียบ เทียบเคียงกับบริบทของการวิจัย และปรับปรุงตามข้อเสนอแนะที่ได้จากการดำเนินการประชุมระดมสมอง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยระยะที่ 3

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ที่ผู้วิจัยนำผลการวิจัยที่ได้จากการวิจัยระยะที่ 2 มาปรับปรุง เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหรือมีปฏิสัมพันธ์กับการผลิตและการค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทย จำนวน 5 คน ให้ความเห็น ประเมินความเป็นไปได้ รวมทั้งยืนยันแผนยุทธศาสตร์ที่ได้ และให้ข้อเสนอแนะแนวทางการปรับปรุงแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง แผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยสรุปผลการวิจัยตามลำดับ ดังนี้

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

1.1 ในภาพรวมสามารถสรุปได้ว่า ตัวแปรเกี่ยวกับปัจจัยด้านราคาขายมีความสัมพันธ์กับยอดขายของบริษัทโดยรวมสูงสุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 รองลงมา คือ ด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า ด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า ด้านความนิยมในตัวสินค้า และด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน มีความสัมพันธ์กับยอดขายของบริษัท โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรปัจจัยด้านจำนวนลูกค้าของบริษัท ด้านราคาสินค้าที่ใช้ประกอบกัน และปัจจัยด้านเทศกาล ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับยอดขายของบริษัท

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่างๆ (ตัวแปรต้น) และ ยอดขาย (ตัวแปรตาม) คือ ปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า (X_3) ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_4) และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_5) ที่พบว่ามีความสัมพันธ์กับยอดขาย โดยมีค่าสหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ 0.783 มีค่าความสัมพันธ์สูงสุด

1.3 ค่าสัมประสิทธิ์การตัดสินใจ (R^2) ซึ่งแสดงถึงอิทธิพลของตัวแปรอิสระ (X) คือ ปัจจัยต่าง ๆ กับตัวแปรตาม (Y) พบว่า โมเดลที่ 5 จะมีตัวแปรอิสระ 5 ตัวคือปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า (X_3) ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_4) และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_5) ที่สามารถพยากรณ์ถึงการมีอิทธิพลต่อยอดขายได้ร้อยละ 61.30 ซึ่งมีค่าสูงสุด

1.4 ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอย (β) ของตัวแปรแต่ละตัวในรูปคะแนนมาตรฐาน สำหรับสร้างสมการพยากรณ์ในรูปของคะแนนมาตรฐาน ค่า Beta สามารถบอกได้ว่าตัวแปรอิสระตัวใดมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมากหรือน้อยกว่ากัน ถ้า Beta ของตัวแปรอิสระใดมีค่ามากกว่า (โดยไม่คิดเครื่องหมาย) แสดงว่าตัวแปรอิสระตัวนั้นมีอิทธิพลต่อตัวแปรตามมาก ซึ่งจากผลการวิจัย พบว่า โมเดลที่ 5 มีตัวแปรอิสระ 5 ตัวคือ ปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) ด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) ด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า (X_3) ด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_4) และด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_5) จะได้ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยในรูปของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) เท่ากับ $-.572$ ($\beta = -.572$) ด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) เท่ากับ $.300$ ($\beta = .300$) ด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อ สินค้าของลูกค้า (X_3) เท่ากับ $.370$ ($\beta = .370$) ด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_4) เท่ากับ $.353$ ($\beta = .353$)

และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_0) เท่ากับ .238 ($\beta = .238$) ซึ่งแสดงว่า ปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) มีอิทธิพลต่อยอดขายมากที่สุด รองลงมาคือ ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า (X_4) ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_5) ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_0) ตามลำดับ

สรุปได้ว่า ปัจจัยด้านราคาขาย (X_1) ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า (X_2) ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า (X_4) ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า (X_5) และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน (X_0) สามารถพยากรณ์ยอดขาย ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยตัวแปรทั้งห้าร่วมกันพยากรณ์ยอดขาย ได้ร้อยละ 61.30 มีค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของการพยากรณ์ ($S.E._{est}$) เท่ากับ 0.631 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐานได้ ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$$Y = 0.200 - 0.463X_1 + 0.194X_2 + 0.431X_4 + 0.327X_5 + 0.171X_0$$

สมการในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้

$$Z = -0.572Z_1 + 0.300Z_2 + 0.370Z_4 + 0.353Z_5 + 0.238Z_0$$

2. สภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย

ผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย สรุปได้ดังนี้

2.1 สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดแข็งของมันสำปะหลังเส้นไทย คือประเทศไทยมีผลผลิตมาก เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศและการส่งออกไปยังต่างประเทศ อีกทั้งมันสำปะหลังเป็นพืชที่ปลูกง่าย เกษตรกรจึงนิยมปลูกในพื้นที่ของตนเอง ทำให้ผู้ประกอบการแปรรูปมันสำปะหลังเส้น สามารถหาซื้อวัตถุดิบได้ง่ายในบริเวณพื้นที่ของตน อีกทั้งการจัดซื้อไม่ขึ้นกับผู้ขายวัตถุดิบเพียงรายเดียว มีโอกาสต่อรองกับผู้ขายหลายรายในเวลาเดียวกัน ทำให้สามารถจัดหาวัตถุดิบได้ตามเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ การซื้อขายมันสำปะหลังเส้นของไทย มีการกำหนดคุณภาพสินค้า และในการส่งออกสินค้าแต่ละครั้ง จะต้องผ่านการตรวจสอบคุณภาพมาตรฐานจากบริษัทตรวจสอบมาตรฐานสินค้า ซึ่งเป็นที่ยอมรับในระดับสากลและสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ลูกค้า นอกจากนี้ประเทศไทย มีการบริหารจัดการด้านโลจิสติกส์ที่ดี และมีระบบคมนาคมขนส่งครอบคลุมหลายพื้นที่ ทำให้สามารถส่งสินค้าในปริมาณมากได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวดเร็ว และทันเวลา รวมถึงมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีท่าเรือที่รองรับปริมาณการส่งออกได้มาก มีเครื่องจักรที่ทันสมัยในการขนถ่ายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีระบบ

ข้อมูลสารสนเทศ เครือข่ายอินเทอร์เน็ตที่ติดต่อได้อย่างรวดเร็ว แม่นยำ อีกทั้งผู้ประกอบการแปรรูปมันสำปะหลังเส้นมีเครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพและมีโกดังจัดเก็บสินค้าเพียงพอ ทำให้สามารถผลิตสินค้าได้ในปริมาณมาก เป็นไปตามมาตรฐานและจัดส่งได้ตรงตามเวลาที่กำหนด

2.2 สภาพแวดล้อมภายในที่เป็นจุดอ่อนของมันสำปะหลังเส้นไทย คือภาพรวมของมันสำปะหลังเส้นที่ผลิตในไทยด้อยกว่าของกลุ่มต่างประเทศ กล่าวคือคุณภาพสินค้าไม่คงที่และสม่ำเสมอ มีขนาดเล็กและแตกเป็นชิ้น และมีฝุ่นหรือทรายเยอะ ในขณะที่สินค้าของประเทศเพื่อนบ้าน มีขนาดเป็นชิ้นใหญ่ และมีราคาถูกกว่ามาก รวมถึงการแข่งขันภายในระหว่างผู้ประกอบการภายในประเทศค่อนข้างสูง ผู้ขายบางรายปรับลดราคาขายเพื่อแย่งลูกค้า หรือเพื่อให้สามารถแข่งขันด้านราคากับมันสำปะหลังเส้นที่ผู้ขายรายอื่นนำเข้ามาจากประเทศเพื่อนบ้านได้ อีกทั้งมีการปลอมปนสินค้า เช่น ทราย หรือ กากมันเพื่อลดต้นทุน นอกจากนี้ต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงด้านโครงสร้างพื้นฐานค่อนข้างสูง ส่งผลกระทบต่อต้นทุนของผู้ประกอบการไทย และผลผลิตมักกระจุกตัวออกสู่ตลาดช่วงต้นปี และในช่วงปลายฤดูกาลผลิต วัตถุดิบมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาด ทำให้ไม่มีวัตถุดิบสม่ำเสมอตลอดทั้งปี และราคาผันผวนไม่แน่นอน นอกจากนี้ในช่วงฤดูฝน อาจไม่สามารถจัดหาวัตถุดิบได้ตามเวลา หรือได้วัตถุดิบที่มีคุณภาพด้อยกว่าช่วงเวลาปกติ

2.3 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นโอกาสของมันสำปะหลังเส้นไทย คือจีนมีโอกาสนำเข้ามันสำปะหลังเส้นมากขึ้น เนื่องจากอุตสาหกรรมต่อเนื่องของจีนที่ต้องใช้มันสำปะหลังเส้นเป็นวัตถุดิบ เช่น แอลกอฮอล์ เอทานอล และอาหารสัตว์ มีการขยายตัวและเติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปี รวมถึงประเทศคู่แข่ง เช่น เวียดนามและกัมพูชา ไม่ได้มีการกำหนดมาตรฐานส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ซึ่งต่างจากประเทศไทยที่มีการกำหนดมาตรฐานส่งออก ที่สินค้าจะต้องมีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานส่งออกที่ภาครัฐกำหนดเท่านั้น จึงถือเป็นโอกาสของประเทศไทยที่จะเป็นทางเลือกหนึ่งของลูกค้าที่ต้องการสินค้าคุณภาพดีและมีการกำหนดคุณภาพสินค้าเป็นมาตรฐานในการซื้อขาย อีกทั้งการเปิด AEC (Asean Economic Community) จะทำให้การนำเข้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์จากประเทศเพื่อนบ้านสะดวกรวดเร็วขึ้น หากประเทศไทยสามารถนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านมาบริหารจัดการได้อย่างสมบูรณ์และครบวงจร จะทำให้ประเทศไทยสามารถเป็นศูนย์กลางการค้ามันสำปะหลังของอาเซียนได้ เนื่องจากตั้งอยู่ระหว่างประเทศผู้ผลิต (ไทย ลาว และกัมพูชา) และประเทศผู้ใช้ (จีน) รวมถึงประเทศไทยมีระบบคมนาคมขนส่งและโลจิสติกส์ที่ดี นอกจากนี้เนื่องจากมันสำปะหลังเป็นพืชปลูกง่าย ต้นทุนการเพาะปลูกไม่สูงเมื่อเทียบกับสินค้าเกษตรอื่นๆ และระยะเวลาตั้งแต่

เพาะปลูกจนถึงเก็บเกี่ยวไม่นาน รวมถึงมันสำปะหลังยังเป็นที่ต้องการของตลาดมาก ทำให้เกษตรกรหันมาปลูกมันสำปะหลังแทนการปลูกอ้อย ยางและข้าวโพด ซึ่งจะทำให้ในอนาคตมันสำปะหลังของไทยจะมีปริมาณผลผลิตเพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศและส่งออกไปยังต่างประเทศ และปัจจุบันจีนลดการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นและมันสับมือจากเวียดนาม เนื่องจากสินค้าส่วนใหญ่มีความชื้นสูง ทำให้เกิดการขึ้นรา และเกิดการระอุทำให้เกิดไฟไหม้สินค้าระหว่างขนส่งบนเรือ จนเกิดปัญหาข้อพิพาทในประเด็นสินค้าบ่อยครั้ง

2.4 สภาพแวดล้อมภายนอกที่เป็นอุปสรรคของมันสำปะหลังเส้นไทย คือตลาดของมันสำปะหลังเส้นไทยมีแค่อินเดียเดียว โดยที่จีนมีการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นในปริมาณที่มากกว่ายอดขายรวมทั้งหมดของไทย รวมถึงผู้ซื้อจีนรู้ข้อมูลของไทยเป็นอย่างดี ทำให้ผู้ประกอบการไทยขาดอำนาจต่อรอง และมีโอกาสที่ผู้นำเข้าจีนจะมาเปิดจุดรับซื้อและส่งออกแทนผู้ประกอบการไทย และในอนาคตหากจีนมีนโยบายส่งเสริมการใช้ข้าวโพดเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมภายในประเทศ จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทยอย่างมาก รวมถึงการอนุญาตให้นำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านได้โดยไม่กำหนดปริมาณนำเข้าหรือการควบคุมคุณภาพอย่างเคร่งครัด จะทำให้เกิดปัญหาสินค้าทะลักเข้าไทยโดยเฉพาะในช่วงต้นปี และจะส่งผลกระทบต่อราคามันสำปะหลังภายในประเทศ เนื่องจากผู้ซื้อจีนมักจะเลือกซื้อสินค้าจากเวียดนาม ลาวหรือกัมพูชาก่อน เพราะมีลักษณะทางกายภาพในภาพรวมดีกว่าและมีราคาถูกกว่าของไทย จนทำให้ผู้ประกอบการไทยบางรายปรับลดราคาขายลงเพื่อให้สามารถสู้กับราคาสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านได้ อีกทั้งการบังคับใช้กฎหมายไม่มีความชัดเจนและกฎหมายหลายฉบับยังมีความซ้ำซ้อน รวมถึงผู้รักษากฎหมายหรือข้าราชการที่เกี่ยวข้องไม่เข้มงวดเท่าที่ควร นอกจากนี้นโยบายภาครัฐที่ผ่านมาไม่ได้สนใจแก้ปัญหาอย่างแท้จริง เน้นประชานิยม ทำให้เกษตรกรหวังพึ่งรัฐเป็นหลัก โดยไม่สนใจพัฒนาศักยภาพตนเองมากนัก อีกทั้งการดำเนินการแก้ไขปัญหาของภาครัฐที่ผ่านมามีความล่าช้าและแก้ไขไม่ตรงกับประเด็นปัญหาที่แท้จริง และในขณะที่ประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามและกัมพูชา ส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังและพัฒนาเทคโนโลยีด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากขึ้นเพื่อเพิ่มศักยภาพของตนเอง และมีโอกาสจะแย่งชิงส่วนแบ่งการตลาดจากไทยในอนาคต

3. แผนยุทธศาสตร์การค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิจัยทั้ง 3 ระยะเวลา สรุปได้ว่าแผนยุทธศาสตร์การค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ประกอบไปด้วย 4 ยุทธศาสตร์ย่อย 17 มาตรการ 74 แนวดำเนินการ ดังนี้

3.1 ยุทธศาสตร์หลักด้านให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้ามันสำปะหลังเส้นของอาเซียน โดยมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

มาตรการที่ 1 ปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้า การนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านและการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไปยังต่างประเทศ เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อการบริหารจัดการ

แนวดำเนินการ

1. ผลักดันการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมมันสำปะหลัง เช่น พรบ. สุราสามทับ หรือ มาตรการขนย้ายมันสำปะหลังภายในประเทศ เป็นต้น
2. สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้การทำงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้องครอบคลุมทุกด้าน
3. ออกระเบียบและวิธีการปฏิบัติในการนำเข้าหุ้มมันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังจากประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อให้สามารถบริหารจัดการได้อย่างสมบูรณ์และครบวงจร
4. ภาครัฐต้องผลักดันและสนับสนุนให้ประเทศไทยเป็นแหล่งแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังที่สำคัญของโลก โดยมีฐานการผลิตจากวัตถุดิบทั้งภายในและประเทศเพื่อนบ้านในระยะยาว และต้องมีงบประมาณสนับสนุนอย่างเพียงพอและต่อเนื่อง

มาตรการที่ 2 พัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ และโครงสร้างพื้นฐานให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ

แนวดำเนินการ

1. พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิต และพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งเพื่อให้ครอบคลุมทุกพื้นที่
2. ผลักดันการเชื่อมโยงข้อมูลสินค้ามันสำปะหลังทั้งหมดผ่านระบบ National Single Window (NSW) เพื่อลดต้นทุนและอำนวยความสะดวกให้กับผู้ประกอบการ
3. พัฒนางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังที่มีคุณภาพอยู่เป็นระยะ
4. เชื่อมโยงระบบข้อมูล โดยพัฒนาฐานข้อมูลเพื่อการเชื่อมโยงการผลิต โดยจัดทำฐานข้อมูลผู้ผลิตวัตถุดิบต้นน้ำ ผู้ผลิตกลางน้ำและผู้ค้า พร้อมวิเคราะห์ประเมินศักยภาพและการเชื่อมโยงการผลิตทั้งระบบ
5. พัฒนาระบบการเงินและการธนาคาร เพื่อให้ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้ง่ายขึ้น

มาตรการที่ 3 เผยแพร่ประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดต่างประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าและเป็นการรักษาฐานการตลาดเดิมไว้

แนวดำเนินการ

1. รักษาจุดเด่นของมันสำปะหลังไทย ที่เป็นพืชที่ไม่ได้ดัดแปลงพันธุกรรม (NON GMOs)
2. จัดทำสื่อที่ทันสมัยเพื่อเผยแพร่คุณประโยชน์ของมันสำปะหลังไทย และโฆษณาประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังไทยในตลาดต่างประเทศเป็นประจำ เช่น เข้าร่วมงานแสดงสินค้าในจีน หรือจัดประชุมหารือกับผู้ประกอบการหรือหน่วยงานภาครัฐของจีน
3. จัดทำสื่อที่ทันสมัยเพื่อเผยแพร่คุณประโยชน์ของมันสำปะหลังไทย และโฆษณาประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังไทยในงานนานาชาติที่จัดในประเทศ เช่น งาน World Tapioca Conference (WTC) หรืองานแสดงสินค้าสำคัญอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง
4. จัดประชุมสัมมนานานาชาติในประเทศไทยเป็นประจำและอย่างต่อเนื่อง เพื่อเชิญลูกค้าต่างประเทศที่มีศักยภาพมาดูงาน แลกเปลี่ยนข้อมูล เพื่อนำความเห็นของลูกค้ามาปรับปรุง รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ซื้อต่างประเทศในระยะยาว

มาตรการที่ 4 พัฒนามันสำปะหลังเส้นคุณภาพดี และส่งเสริมการใช้ผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ของจีน

แนวดำเนินการ

1. พัฒนาคุณภาพมันสำปะหลังเส้น รวมถึงวิจัยและพัฒนาการแปรรูปสินค้าอื่นๆ ที่มีคุณภาพดีกว่ามันสำปะหลังเส้น
2. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงเชื่อมโยงตลาดมันเส้นสะอาดให้กับผู้ผลิตอาหารสัตว์ในต่างประเทศ
3. สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักรกลเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง
4. โฆษณาประชาสัมพันธ์คุณประโยชน์ของมันสำปะหลังในอาหารสัตว์ของจีนเป็นประจำ

3.2 ยุทธศาสตร์ทบทวนและปรับปรุงนโยบายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง โดยมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

มาตรการที่ 1 ทบทวนนโยบายแทรกแซงตลาด โดยไม่นำมันสำปะหลังเป็นสินค้าประชานิยมเหมือนในอดีต

แนวดำเนินการ

1. จัดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและเชื่อมโยงกับตลาด มีการวางแผนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ปริมาณและผลิตสอดคล้องกับความต้องการ
  2. พิจารณานโยบายที่ผลประโยชน์ส่งตรงสู่เกษตรกรโดยตรง รวมถึงต้องปรับปรุงพฤติกรรมกรเพาะปลูกของเกษตรกรไม่ให้พึ่งพาภาครัฐอย่างเดียว
  3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องบูรณาการงานร่วมกัน เพื่อให้เป็นการร่วมกันทำงานและทำงานในทิศทางเดียวกัน
  4. ปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการและการแก้ปัญหาของหน่วยงานภาครัฐให้รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด
  5. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- มาตรการที่ 2 สร้างความชัดเจนด้านกฎระเบียบ และวิธีปฏิบัติในการควบคุมการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้าน

แนวดำเนินการ

1. ผลักดันการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการค้ามันสำปะหลังภายในประเทศ
  2. กำหนดแนวทางในการควบคุมการนำเข้า เช่น การกำหนดปริมาณนำเข้า ช่วงเวลาที่นำเข้า หรือสถานที่ในการนำเข้า ซึ่งควรเป็นด่านถาวร และมีจุดตรวจขังน้ำหนักร่วมมือกับหน่วยงานของประเทศเพื่อนบ้าน เพื่อร่วมกันพัฒนาระบบการตรวจสอบคุณภาพสินค้าและการออกเอกสารสำคัญ เพื่อให้สอดคล้องและเป็นทิศทางเดียวกันกับการดำเนินการของหน่วยงานประเทศไทย
  4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการชัดเจนและไม่ซ้ำซ้อนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน
- มาตรการที่ 3 เพิ่มความเข้มงวดการตรวจสอบคุณภาพมันสำปะหลังเส้นก่อนการส่งออกจากประเทศไทย ให้เป็นไปตามกฎระเบียบและขั้นตอนอย่างเคร่งครัด และเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด

แนวดำเนินการ

1. ผลักดันการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังต่างประเทศ โดยลดขั้นตอน และอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ประกอบการในประเทศให้มากขึ้น

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องและผู้บังคับใช้กฎหมาย ต้องเข้มงวดกว่าเดิม

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินการชัดเจน ไม่ซ้ำซ้อนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มาตรการที่ 4 ยกเลิกกฎระเบียบหรือมาตรการที่ส่งผลกระทบต่อและเป็นอุปสรรคของผู้ประกอบการไทย

แนวดำเนินการ

1. ผลักดันการปรับปรุงกฎหมายที่เป็นอุปสรรคต่อการค้ามันสำปะหลังและผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการภายในประเทศ เช่น มาตรการขนย้ายข้ามเขต เป็นต้น

2. พิจารณากฎระเบียบการขนย้ายสินค้าผ่านแดน โดยพิจารณาเพิ่มกฎระเบียบหรือความเข้มงวดในขั้นตอนการปฏิบัติงาน เนื่องจากอาจเกิดผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศได้

3. ในระยะยาว ควรพิจารณาออกกฎหมายที่คุ้มครองกิจการของผู้ประกอบการภายในประเทศ เพื่อลดโอกาสที่จะถูกคุกคามจากกลุ่มทุนต่างประเทศ

มาตรการที่ 5 จัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้ามันสำปะหลังเส้นเป็นประจำ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

แนวดำเนินการ

1. สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม และบูรณาการการทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิด

2. ส่งเสริมการให้ข้อมูลสถิติ การคาดการณ์ทางการค้า เพื่อให้สามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว และปรับเปลี่ยนแผนการตลาดให้ทันกับเหตุการณ์

3. จัดประชุมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการผลิตและการค้ามันสำปะหลังเส้นเป็นประจำ รวมถึงลงพื้นที่ติดตามสถานการณ์เป็นระยะ เพื่อแลกเปลี่ยนข่าวสารและทำให้สามารถกำหนดหรือปรับปรุงแผนการดำเนินการได้อย่างเหมาะสม

มาตรการที่ 6 ขอความร่วมมือสมาคมที่เกี่ยวข้องกับการค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย ในการคัดกรองหรือเพิ่มเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่ รวมถึงการต่ออายุสมาชิก

แนวดำเนินการ

1. สมาคมที่เกี่ยวข้องควรคัดกรอง และเพิ่มเงื่อนไขในการรับสมาชิกใหม่หรือการต่ออายุสมาชิก เพื่อให้สามารถควบคุมสมาชิกที่มีพฤติกรรมไม่เหมาะสมได้

2. กรณีสมาชิกสมาคมมีพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมและกระทำการก่อให้เกิดความเสียหาย สมาคมต้องร่วมดำเนินการแก้ไขและรับผิดชอบกับพฤติกรรมของสมาชิกนั้นๆ

3.3 ยุทธศาสตร์สร้างเสถียรภาพและเพิ่มความได้เปรียบของมันสำปะหลังเส้นไทย
โดยมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการ ดังนี้

มาตรการที่ 1 ออกมาตรการชะลอการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร ลดต้นทุน และวางแผนการเพาะปลูกและการแปรรูป เพื่อให้มีผลผลิตและสินค้าที่มีคุณภาพออกสู่ท้องตลาดอย่างสม่ำเสมอ

แนวดำเนินการ

1. จัดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและเชื่อมโยงกับตลาด มีการวางแผนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ปริมาณและผลิตสอดคล้องกับความต้องการ
2. เพิ่มประสิทธิภาพการเพาะปลูก เช่น การเพิ่มผลผลิตโดยระบบน้ำหยด เป็นต้น
3. ออกมาตรการชะลอการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร โดยการให้วงเงินสินเชื่อเบิกเบี้ยหรือสนับสนุนสินเชื่อเพื่อการชะลอชุดให้เกษตรกรรายย่อย รวมถึงการประชาสัมพันธ์โครงการอย่างทั่วถึงทุกพื้นที่
4. พัฒนาและขยายเครือข่ายการผลิตและการตลาดโดยใช้ต้นแบบ Korat Tapioca Model ซึ่งเป็นการบูรณาการหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน
5. กำหนดพื้นที่เพาะปลูก ในพื้นที่ที่เหมาะสม (Zoning) สำหรับพื้นที่ที่ไม่เหมาะสมควรปรับเปลี่ยนไปปลูกพืชชนิดอื่น หรือยกเลิกไปทำอาชีพอื่น เพื่อไม่ให้ต้นทุนในภาพรวมสูงเกินไป และเกิดภาวะสินค้าล้นตลาด

6. พัฒนาแหล่งน้ำเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิต

มาตรการที่ 2 ส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์ แปรรูปมันสำปะหลังเส้นคุณภาพดี หรือผลิตมันสำปะหลังด้วยตนเอง

แนวดำเนินการ

1. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงเชื่อมโยงตลาดมันเส้นสะอาดให้กับผู้ผลิตเอทานอลหรืออาหารสัตว์ทั้งภายในและต่างประเทศ
2. สนับสนุนให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อให้เกิดการบูรณาการงานร่วมกันมากขึ้น และทำงานไม่ซ้ำซ้อนกัน

3. ส่งเสริมการให้ข้อมูลสถิติ พยากรณ์อากาศที่แม่นยำและรวดเร็วกับเกษตรกรในแต่ละพื้นที่ เพื่อลดผลกระทบที่เกิดจากสภาพภูมิอากาศที่แปรปรวน

4. ให้ความรู้เทคโนโลยีการเพาะปลูกและเก็บเกี่ยว คัดเลือกพันธุ์ที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ และส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ให้สูงขึ้น

6. จัดทำมาตรฐานแปรรูปมันสำปะหลังเส้นที่มีคุณภาพดีกว่ามาตรฐานส่งออกทั่วไป

7. สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่สหกรณ์ เพื่อรวบรวมและแปรรูปและเก็บสต็อกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง รวมถึงรัฐบาลสนับสนุนการสร้างโกดังเก็บสินค้าให้กับเกษตรกร

8. สนับสนุนสินเชื่อให้กลุ่มเกษตรกรหรือสหกรณ์เพื่อแปรรูปมันสำปะหลังเส้นคุณภาพ

9. ปรับปรุงการดำเนินกิจการของสหกรณ์ ควรมีการกำหนดการวัดความสำเร็จของงาน ที่มีการเพิ่มมูลค่ากิจกรรมที่ทำหรือการมีกิจกรรมที่ทำให้เกิดมูลค่าเพิ่ม แทนการประกอบกิจด้านสินเชื่อ หรือด้านการค้าขายปัจจัยการผลิต ซึ่งเป็นการวัดผลด้วยกำไรจากการประกอบการ ทั้งนี้หน่วยงานภาครัฐต้องสนับสนุนในการให้คำปรึกษาและงบประมาณอย่างต่อเนื่อง

มาตรการที่ 3 พัฒนาเครื่องจักรเพื่อยกระดับคุณภาพการผลิตและแปรรูปมันสำปะหลังเส้นไทย

แนวดำเนินการ

1. สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักรกลเพื่อลดต้นทุนการผลิตและการแปรรูป

2. ให้ความรู้เกี่ยวกับเทคโนโลยีการผลิต

3. ส่งเสริมการใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์การผลิตเพื่อทดแทนแรงงาน

4. ผลักดันให้เอกชนลงทุนในการวิจัยและพัฒนามากขึ้น รวมถึงบูรณาการงานร่วมกันกับผู้วิจัยรายอื่น เพื่อให้สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเหมาะสม

มาตรการที่ 4 พัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทุกขั้นตอนเพื่อลดต้นทุน

แนวดำเนินการ

1. พัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทุกขั้นตอน

2. จัดฝึกอบรมผู้ประกอบการรายย่อย เพื่อเพิ่มศักยภาพการแข่งขัน

3. จัดตั้งเครือข่ายเชื่อมโยงอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่มเกษตรกรและเชื่อมโยงกับตลาด มีการวางแผนการเพาะปลูก การเก็บเกี่ยวเพื่อให้ได้ปริมาณและผลผลิตสอดคล้องกับความต้องการ

4. พัฒนาระบบโลจิสติกส์เพื่อการขนส่งปัจจัยการผลิตและผลผลิต รวมถึงพัฒนาระบบการเงินการธนาคารเพื่อให้ผู้ประกอบการรายย่อยเข้าถึงแหล่งเงินทุนง่ายขึ้น

5. พัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพ รองรับการค้าปลีกของกิจการการค้าได้
มาตรการที่ 5 ออกมาตรการช่วยเหลือและจูงใจผู้ประกอบการไทย เพื่อให้สามารถรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรไทยหรือมันสำปะหลังเส้นจากลานมันได้อย่างต่อเนื่อง

แนวดำเนินการ

1. ชดเชยดอกเบี้ยเพื่อให้สามารถรับซื้อสินค้าได้มากขึ้น
2. เพิ่มสภาพคล่องทางการค้า ให้อำนาจเงินชดเชย
3. สนับสนุนสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำแก่สหกรณ์ เพื่อรวบรวมและแปรรูปผลผลิต
4. การเพิ่มวงเงินกู้ โดยลดหย่อนหลักเกณฑ์หรือลดหย่อนหลักประกันของผู้ประกอบการ หรือชดเชยดอกเบี้ยให้แก่ผู้ประกอบการที่ได้รับซื้อหัวมันสดจากเกษตรกรหรือได้ส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยไปแล้ว

3.4 ยุทธศาสตร์ ลดการพึ่งพาจีน โดยมีมาตรการและแนวทางการดำเนินการ
ดังนี้

มาตรการที่ 1 ส่งเสริมการใช้มันสำปะหลังและกากมันสำปะหลังเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมอาหารสัตว์ภายในประเทศให้มากขึ้น

แนวดำเนินการ

1. พยายามรักษาฐานตลาดเดิม ไม่ให้กลุ่มลูกค้าเปลี่ยนไปซื้อสินค้ากับประเทศคู่แข่ง รวมถึงประชาสัมพันธ์คุณประโยชน์ของมันสำปะหลังในอาหารสัตว์
2. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงเชื่อมโยงตลาดมันเส้นสะอาดให้กับผู้ผลิตอาหารสัตว์ภายในประเทศ
3. ส่งเสริมการใช้กากมันในอาหารสัตว์เพื่อลดการนำไปผสมกับมันสำปะหลังเส้นในการส่งออก

มาตรการที่ 2 ผลักดันให้มีการนำมันสำปะหลังแปรรูปเป็นแป้งมันสำปะหลังหรือสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น และขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่

นโยบาย/แนวดำเนินการ

1. ผลักดันการส่งออกสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่ม และขยายการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปสู่ตลาดใหม่ที่มีศักยภาพ เช่น อินเดีย เป็นต้น
2. พัฒนาคุณภาพสินค้าให้ตรงกับความต้องการของตลาด รวมถึงเชื่อมโยงตลาดมันเส้นสะอาดให้กับผู้ผลิตเอทานอลหรืออาหารสัตว์ทั้งภายในและต่างประเทศ
3. สนับสนุนการวิจัย และพัฒนาเครื่องมือ เครื่องจักรกลเพื่อลดต้นทุนการผลิต และการแปรรูป และเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้า
4. ส่งเสริมการขายในตลาดซื้อขายสินค้าเกษตรล่วงหน้าแห่งประเทศไทย (AFET) อย่างเป็นรูปธรรม
5. พัฒนาและผลิตสินค้าที่มีความหลากหลายของสินค้ามูลค่าเพิ่มไปสู่เชิงพาณิชย์ รวมถึงพัฒนาต่อยอดงานวิจัยเพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์
6. สร้างความชัดเจนในนโยบายและกฎหมายในการใช้เอทานอลในอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน รวมถึงแก้ไขข้อกฎหมายให้โรงงานเอทานอลสามารถผลิตเพื่อใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช่พลังงานได้

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลการวิจัยในประเด็นสำคัญที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์และคำถามวิจัย โดยแบ่งเป็น 3 ส่วนตามลำดับ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การอภิปรายผลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลด้านสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย

ส่วนที่ 3 การอภิปรายผลแผนยุทธศาสตร์การค้ำประกันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนที่ 1 การอภิปรายผลด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านราคาขาย ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน ส่งผลต่อยอดขายอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยได้นำปัจจัยดังกล่าวมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ปัจจัยด้านราคาขาย จากผลการวิจัยพบว่าราคาขายมีผลต่อยอดขายมันสำปะหลังเส้นไทยอย่างเห็นได้ชัด ซึ่งจากการวิจัย ได้มีผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความเห็นว่า เนื่องจากต้นทุนด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องในระบบห่วงโซ่อุปทานของไทย ตั้งแต่การผลิต การแปรรูป จนถึง การขนส่งมีราคาสูง จึงทำให้การตั้งราคาขายสินค้าของผู้ประกอบการไทย ไม่สามารถตั้งราคาขายให้ต่ำลงจนใกล้เคียงกับราคาสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านได้ ทำให้ผู้ประกอบการไทยหลายราย ตัดสินใจชะลอการรับซื้อผลผลิตหรือสินค้าไทย เพื่อรอให้ผลผลิตของประเทศเพื่อนบ้านจำหน่ายออกสู่ตลาดจนหมดเสียก่อน หรือบางรายเลือกสั่งซื้อสินค้าจากประเทศกัมพูชา หรือลาว และจัดส่งให้ลูกค้าเงินแทน เพราะราคาสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านดังกล่าวมีต้นทุนด้านราคาที่ต่ำกว่ามาก หรืออาจใช้วิธีกำหนดราคารับซื้อหัวมันสดจากเกษตรกรให้ต่ำกว่าราคาตลาดเพื่อให้สามารถแข่งขันด้านราคากับประเทศเพื่อนบ้านให้ได้มากที่สุดแทน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ ส่งผลให้เกษตรกรไม่สามารถขายผลผลิตได้ในราคาที่ควรจะเป็น และมักเรียกร้องให้ภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือเป็นประจำ ดังนั้น แนวทางในการผลักดันการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยโดยมุ่งเน้นปัจจัยด้านราคา คือ ภาครัฐต้องเข้ามาสนับสนุนการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานเพื่อลดต้นทุนค่าใช้จ่ายด้านต่างๆ ที่เกี่ยวข้องทุกขั้นตอน เพื่อให้ผู้ประกอบการไทยสามารถแข่งขันด้านราคากับสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านได้ และไม่กระทบต่อราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตทิพย์ พึ่งอาศรัย (2547 : 108-110) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการนำเข้ามันเส้นจากไทยของประเทศจีนคือราคานำเข้ามันเส้นจากไทย ซึ่งหากไทยสามารถลดราคามันสำปะหลังลงได้ จะทำให้ปริมาณและมูลค่าการนำเข้าของจีนจากไทยสูงขึ้นและจะทำให้ไทยสามารถรักษาและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในจีนได้ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริวรรณ ฦ น่าน (2547 : 71- 72) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังประเทศจีน ว่าการกำหนดนโยบายทางการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกมันเส้นและมันอัดเม็ดไปยังประเทศจีน ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านราคาส่งออก โดยเฉพาะอย่างยิ่งปัจจัยที่สามารถใช้กลยุทธ์ด้านราคา เพื่อสนับสนุนการส่งออก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ปัทมะวิภาค (2548 : 76-78) ที่ได้วิเคราะห์ถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันเส้นของไทยไปยังจีนต่อราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันเส้นของประเทศไทย มีค่าความยืดหยุ่นค่อนข้างมาก ดังนั้นการกำหนดนโยบายทางการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันเส้นของไทยไปจีนควรให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ

ภัสวดี จักรไชย (2548 : 80-82) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าราคาส่งออก FOB เป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยในตลาดสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปจิริยา โนนทิง (2549 : 50-51) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่าปัจจัยที่เป็นตัวกำหนดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน คือ ราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนปีที่ผ่านมา ซึ่งมีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 90 และงานวิจัยของ ศรายุทธ หนูโยม (2554 : 118-119) ที่ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้ามันเส้นของประเทศจีนจากตลาดโลก พบว่าราคานำเข้ามันเส้น มีผลกระทบต่อปริมาณอุปสงค์นำเข้ามันเส้นของประเทศจีน โดยที่ราคาผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการนำเข้า ซึ่งเป็นปัจจัยเดียวที่ผู้ผลิตสามารถควบคุมได้ ถึงแม้จะไม่สามารถกำหนดราคาขายเองได้ แต่หากมีการบริหารจัดการต้นทุนให้ถูกกว่าประเทศคู่แข่งและมีคุณภาพตามที่ผู้ซื้อต้องการ ก็จะทำให้สามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดที่ครองอยู่เดิมและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมกมล แก้วใส (2554 : 142-143) ที่ได้วิเคราะห์ห่วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังและพบว่าปริมาณความต้องการมันสำปะหลังเส้นจะสูงขึ้นเมื่อราคาข้าวโพดสูงขึ้น และมีแนวโน้มต่ำลงเมื่อราคาส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยสูงขึ้น นอกจากนี้ยังมีงานศึกษาที่ใกล้เคียงและสอดคล้องกับผลการวิจัยได้แก่ งานวิจัยของ ปรรณนา โสดาบรรณ (2547 : 104-108) ศึกษาผลของมาตรการโควตาภาษีต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของประเทศไทยไปสหภาพยุโรป พบว่าได้ว่าการส่งออกมันเส้นและมันอัดเม็ดของประเทศไทยไปสหภาพยุโรปมีการแข่งขันด้านราคามาก ทั้งราคามันเส้นและมันอัดเม็ดของประเทศคู่แข่ง และราคาธัญพืชอาหารสัตว์ในสหภาพยุโรป ซึ่งมีผลต่อปริมาณนำเข้าของยุโรปอย่างเห็นได้ชัด ดังนั้นจึงควรมีการศึกษาเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการผลิต เพื่อให้ต้นทุนในการผลิตต่ำลง และเพิ่มความสามารถในการแข่งขันทางด้านราคาของมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทย และการศึกษาของ สุพรรณษา เหลืองอำนวยสิริ (2551 : 58-59) ที่ได้ทำการศึกษาปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลัง พบว่าตัวแปรที่มีผลต่อปริมาณการส่งออกแป้งมันสำปะหลังในทิศทางตรงกันข้ามคือราคาส่งออกแป้งมันสำปะหลัง นอกจากนี้จากผลการวิจัยพบว่าควรให้ความสำคัญกับอัตราแลกเปลี่ยนด้วยเช่นกัน เนื่องจากส่งผลกระทบต่อราคาขายมันสำปะหลังเส้นไทย

ของผู้ส่งออกไทยโดยตรง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฉวีวรรณศิริกุล (2552 : 65-66) ที่พบว่าราคาส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นปัจจัยสำคัญปัจจัยหนึ่งในการกำหนดการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ดังนั้น นโยบายเกี่ยวกับราคาที่จะนำมาใช้เพื่อเพิ่มปริมาณการส่งออกควรดูแลไม่ให้ค่าเงินบาทแข็งค่าเกินไป ซึ่งจะเป็นอุปสรรคต่อการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมถึงสอดคล้องกับงานวิจัยของ Robinson, Moataz and Nunu (1998 ; อ้างถึงใน วุฒ เอร่าวัฒน์. 2549 : 33) พบว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศนั้น มีผลต่อราคาข้าวส่งออกซึ่งจะส่งผลกระทบต่ออุปทานการผลิตข้าวอีกทอดหนึ่ง เช่น ถ้าค่าเงินอ่อนค่าลง จะส่งผลให้อุปสงค์ในต่างประเทศสูงขึ้น ในขณะที่อุปทานเท่าเดิม ทำให้ราคาส่งออกข้าวสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลต่อการเพิ่มผลผลิตข้าวในปีถัดไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Bautista (1999 : 92) ที่ได้ศึกษาความสามารถในการแข่งขันด้านราคาของข้าวในสาธารณรัฐเวียดนาม พบว่าอัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศ มีผลกระทบต่อการแข่งขันด้านราคาของข้าวในสาธารณรัฐเวียดนามอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งทำให้เห็นได้ว่า อัตราแลกเปลี่ยนเงินตราระหว่างประเทศและการลดค่าเงินของประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย จะส่งผลกระทบต่อราคาข้าวในตลาดโลกได้ โดยการลดค่าเงินบาทของประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ ในเอเชีย จะส่งผลให้ราคาข้าวในตลาดโลกลดต่ำลง นอกจากนี้จากการศึกษาวิจัยของ สุรวุฒิ กาญจนมาศ (2553 : 54) พบว่า ราคาน้ำมันมีผลต่อราคามันสำปะหลังในทิศทางเดียวกัน และราคาน้ำมันแก๊สโซฮอล์ 95 มีความสัมพันธ์กับราคามันสำปะหลังในทิศทางตรงกันข้ามกัน ดังนั้นหากภาครัฐผลักดันให้น้ำมันสำปะหลังไปใช้ในอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนพร้อมกับการกำหนดมาตรการเพื่อส่งเสริมให้คนมาใช้มากขึ้น จะเป็นการดึงอุปทานบางส่วนออกจากตลาด และผลักดันให้ราคามันสำปะหลังสูงขึ้นอีกทางด้วย อันจะเป็นประโยชน์แก่เกษตรกรไทยต่อไป

2. ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญอย่างหนึ่งที่ส่งผลต่อการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากการศึกษาวิจัยพบว่า ผู้ซื้อจีนหลายรายยังมีความเชื่อว่า มันสำปะหลังเส้นหรือมันสับมือของประเทศคู่แข่งอย่างเวียดนามและกัมพูชา เป็นสินค้าที่มีคุณภาพดี มีขนาดใหญ่ และสามารถแยกแยะสิ่งเจือปนด้วยตาเปล่าได้ง่าย จึงนิยมเลือกซื้อสินค้าจากประเทศเพื่อนบ้านก่อนซื้อมันสำปะหลังเส้นของไทย ซึ่งโดยส่วนมากมันสำปะหลังเส้นที่ผลิตในประเทศไทยนั้น มีขนาดเล็ก แดกเป็นชิ้น และง่ายต่อการปลอมปนสิ่งเจือปน เช่น กากมันหรือทรายลงไป ซึ่งจะทำให้เครื่องจักรในโรงงานที่จีนเสียหายได้ นอกจากนี้การประชาสัมพันธ์ถึงคุณประโยชน์ของมันสำปะหลังในอาหารสัตว์ยังไม่แพร่หลายนักในตลาดจีน ทำให้การใช้มันสำปะหลังในอาหารสัตว์ของจีนมีไม่มากนัก ดังนั้น

จึงเห็นควรเร่งประชาสัมพันธ์น้ำมันสำปะหลังเส้นไทย ว่ามีคุณภาพดี เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด ไม่มีสิ่งเจือปน รวมถึงประชาสัมพันธ์ข้อดีของการใช้น้ำมันสำปะหลังเส้นเป็นวัตถุดิบอาหารสัตว์ ในตลาดจีนเป็นประจำ จะมีส่วนผลักดันยอดขายของผู้ประกอบการไทยเพิ่มขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ งานวิจัยของ จิตทิพย์ พึ่งอาศรัย (2547 : 108-110) ที่ศึกษาผลจากการลดอัตราภาษีศุลกากรผลิตภัณฑ์ น้ำมันสำปะหลังของประเทศจีนที่มีต่อการนำเข้าผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังจากประเทศไทย และ เสนอแนะให้ปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของจีน ซึ่งจีนต้องการมันเส้น คุณภาพดี ได้แก่ มันเส้นสะอาดและมันเส้นปกเปลือก จะทำให้ไทยสามารถรักษา และเพิ่ม ส่วนแบ่งตลาดในจีนได้ และงานวิจัยของ ภัสวีย์ จักรไชย (2548 : 80-82) ที่ได้ทำการศึกษา เรื่องการวิเคราะห์ศักยภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังของไทย และให้ความเห็นว่าการ ดำเนินนโยบายทางการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออก ควรให้ความสำคัญ กับราคาส่งออกและคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก ซึ่งควรส่งเสริมการผลิตมันเส้นสะอาด เพื่อเพิ่มมูลค่าเพิ่มผลิตภัณฑ์

3. ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า จากผลการวิจัยพบว่าหากกิจการของ ลูกค้าเติบโตขึ้น จะทำให้ออกขายน้ำมันสำปะหลังเส้นของผู้ประกอบการไทยมากขึ้น จากการศึกษา ไม่พบงานวิจัยที่สอดคล้องโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาใกล้เคียงซึ่งในส่วนการศึกษาอุปสงค์ การส่งออกสินค้าเกษตรไทยนั้น ได้มีนักวิชาการหลายท่านนำเอารายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์ มวลรวมประชาชาติมาใช้ในการพิจารณาศึกษา ซึ่งจากการศึกษาผลการวิจัยของ จิตทิพย์ พึ่งอาศรัย (2547 : 108-110) สิริวรรณ ฌ น่าน (2547 : 71- 72) จุฑาทิพย์ ปัทมะวิภาค (2548 : 76-78) ยุพเรศ บุญยงค์ (2548 : 94-95) วุฒิ เอราวัณ (2549 : 160-196) ศรายุทธ หนูโยม (2554 : 118-119) สรุป ได้ว่า รายได้ประชาชาติหรือผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติของประเทศจีน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ ปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์น้ำมันสำปะหลังของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ จากการศึกษาของ International Trade Centre (1984 : 13) Duff (1990 : 2) Huang and Rozelle (1995 : 38) Hossain (2000 : 10) Murphy (2001 : 39) และ El- Hissewy and Badawi (2001 ; อ้างถึงใน วุฒิ เอราวัณ. 2549 : 35) ได้อธิบายว่ารายได้ของประชากรและการเพิ่มขึ้นของจำนวน ประชากรส่งผลกระทบต่อปริมาณความต้องการบริโภคสินค้าที่เพิ่มสูงขึ้น ดังนั้นในการส่งเสริม การค้ามันสำปะหลังเส้นของไทย จึงควรที่จะแสวงหาดตลาดใหม่ๆ ไปยังประเทศที่มีอัตราการ เจริญเติบโตทางเศรษฐกิจค่อนข้างสูงไปด้วย จากผลการวิจัย ได้มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ ความเห็นว่าในช่วง 10 ปีที่ผ่านมา ประเทศจีนได้พัฒนาประเทศอย่างต่อเนื่องจนก้าวเป็นประเทศ ขึ้นนำของโลก ดังนั้น ความต้องการน้ำมันสำปะหลังเส้น ไปใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรม

ต่อเนื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องของจีนจึงมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามการพัฒนาของประเทศไทย จึงเป็นเหตุให้ปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่าปัจจัยนี้เป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการไทยหรือรัฐบาลไทยไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง และทำให้เห็นว่าประเทศไทย ต้องพึ่งพิงประเทศจีนเป็นหลักประเทศเดียว ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคของไทย ดังนั้นแนวทางที่จะผลักดันให้ปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยไปจีนเพิ่มมากขึ้น จึงควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้คู่ค้าประเทศจีน เชื่อใจในคุณภาพสินค้าไทยเพื่อเป็นการรักษฐานลูกค้า ในขณะเดียวกันควรที่จะแสวงหาตลาดใหม่ เนื่องจากหากเศรษฐกิจจีนชะลอตัวอาจจะส่งผลกระทบต่อยอดขายของผู้ประกอบการ ไทยด้วยเช่นกัน

4. ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า จากผลการวิจัยพบว่าหากจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้ามากขึ้น จะทำให้ยอดขายมันสำปะหลังเส้นของผู้ประกอบการไทยมากขึ้น จากการศึกษาไม่พบงานวิจัยที่สอดคล้องโดยตรง แต่มีงานวิจัยที่ศึกษาใกล้เคียง และได้กล่าวไปแล้วตามข้อ 3 ข้างต้น ทั้งนี้จากการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่า ความต้องการน้ำมันสำปะหลังเส้นไปเป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่างๆ ที่เกี่ยวข้องของจีนมีเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามการพัฒนาของประเทศไทย จึงเป็นเหตุให้จำนวนยอดการสั่งซื้อมันสำปะหลังเส้นจากประเทศไทยเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ทุกปี อย่างไรก็ตามแม้ว่าประเทศจีนมีความต้องการมันสำปะหลังเส้นจากไทยมากขึ้นทุกปี แต่ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อจากบริษัทคู่ค้า เป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบการไทยหรือรัฐบาลไทยไม่สามารถควบคุมได้โดยตรง และปัจจัยดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า ประเทศไทยต้องพึ่งพิงประเทศจีนอย่างเดียวนั่นเอง ซึ่งถือว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญของไทย ดังนั้นแนวทางที่จะผลักดันให้ปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยไปจีนเพิ่มมากขึ้น จึงควรเร่งประชาสัมพันธ์ให้คู่ค้าประเทศจีนเชื่อใจในคุณภาพสินค้าไทยเพื่อเป็นการรักษฐานลูกค้า ในขณะเดียวกันควรที่จะแสวงหาตลาดใหม่ เนื่องจากหากเศรษฐกิจจีนชะลอตัวอาจจะส่งผลกระทบต่อยอดขายของผู้ประกอบการไทยด้วยเช่นกัน

5. ปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน จากการศึกษาพบว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทย ซึ่งปัจจุบันสินค้าที่ใช้ทดแทนมันสำปะหลังเส้นไทยได้แก่มันสำปะมือหรือมันสำปะหลังเส้นของประเทศเพื่อนบ้าน และข้าวโพดของจีน จากการศึกษาพบว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดของมันสำปะหลังเส้นไทยคือ ประเทศไทยมีตลาดมันสำปะหลังเส้นเพียงแก่ประเทศจีนอย่างเดียว โดยที่ประเทศจีนมีปริมาณการนำเข้าในแต่ละปีมากกว่ายอดส่งออกรวมทั้งหมดของไทย จึงทำให้ปัจจุบันอำนาจต่อรองของพ่อค้าไทยเริ่มน้อยลง เนื่องจากจำนวนผู้ประกอบการในประเทศไทยมีมากขึ้น ประกอบกับประเทศเวียดนามและ

กัมพูชา มีการส่งเสริมการเพาะปลูก ทำให้มีผลผลิตมากขึ้น รวมถึงราคาของสินค้าต่ำกว่าไทย ผู้ประกอบการจีนจึงสามารถที่จะเลือกซื้อสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านก่อน และใช้โอกาสต่อรองราคามันสำปะหลังเส้นไทยให้ใกล้เคียงกับราคาของประเทศเพื่อนบ้าน นอกจากนี้ราคาข้าวโพดจีนก็เป็นอุปสรรคสำคัญของไทย เนื่องจากหากอนาคตราคาข้าวโพดจีนลดลง จะทำให้ผู้ประกอบการจีนเปลี่ยนมาใช้ข้าวโพดภายในประเทศเป็นวัตถุดิบในโรงงานแทนมันสำปะหลังเส้นไทยมากขึ้น ก็จะส่งผลต่อมันสำปะหลังเส้นไทยอย่างเห็นได้ชัด จึงเห็นได้ว่า สินค้าที่ใช้ทดแทนกัน มีผลต่อปริมาณการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยเป็นอย่างมาก หากสินค้าที่ใช้ทดแทนมันสำปะหลังเส้นไทยมีราคาถูกลง ก็จะทำให้ผู้ซื้อจีนหันไปซื้อสินค้าทดแทนนั้น ๆ แทนการซื้อมันสำปะหลังเส้นไทย ทั้งนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าการไปขอร้องให้ผู้ขายสินค้าทดแทนปรับราคาขายสินค้านั้นให้สูงขึ้นเป็นเหตุการณ์ที่เป็นไปได้ยาก เพราะผู้ขายเหล่านั้นก็ต้องการที่จะขายสินค้าของตนเองเช่นกัน วิธีที่จะทำให้มันสำปะหลังเส้นไทยสามารถแข่งขันด้านราคากับสินค้าทดแทนได้ คือการลดราคาขายสินค้าของตนเองลง ซึ่งไม่ใช่การลดคุณภาพสินค้า แต่เป็นการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งระบบเพื่อให้สามารถแข่งขันด้านราคาได้ โดยภาครัฐจะต้องเข้าไปสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ ภัทวีย์ จักรไชย (2548 : 80-82) พบว่าราคาข้าวโพดของสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นตัวแปรที่สำคัญต่อการส่งออกมันเส้นไปยังตลาดจีน ดังนั้นในการดำเนินนโยบายทางการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกควรให้ความสำคัญกับราคาส่งออกและคุณภาพของสินค้าเป็นหลัก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ ปัทมะวิภาค (2548 : 76-78) พบว่าค่าความยืดหยุ่นของอุปสงค์การส่งออกผลิตภัณฑ์มันเส้นของไทยไปยังจีนต่อราคาข้าวโพดของจีน มีค่าความยืดหยุ่นค่อนข้างมาก ดังนั้นควรกำหนดนโยบายทางการค้าให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของปริมาณการส่งออกผลิตภัณฑ์มันเส้นของไทยไปจีน รวมถึงงานวิจัยของ สุชาสินี เนิยงขวา (2552 : 79) ศึกษาการส่งออกมันเส้นของไทยไปประเทศจีน พบว่าปัจจัยที่มีผลต่ออุปสงค์การส่งออกมันเส้นของไทยไปประเทศจีน ประกอบด้วย ราคาข้าวโพด ซึ่งเป็นสินค้าทดแทนกันกับมันเส้นในการผลิตสุรา เอทานอลและอาหารสัตว์และผลการวิจัยของ อธิทิเทพ รวีจรัสเรือง (2553 : 90-91) พบว่า อุปสงค์การนำเข้ามันเส้นหรือมันอัดเม็ดของประเทศจีนจากประเทศไทย และประเทศเวียดนามนั้น มันเส้นหรือมันอัดเม็ดของประเทศไทยและเวียดนาม มีความยืดหยุ่นต่อราคามาก แสดงว่ามีสินค้าที่ใช้ทดแทนในอุตสาหกรรมต่างๆ ได้มาก นอกจากนี้จากการวิจัยของ พิมกมล แก้วใส (2554 : 142-143) ที่ได้วิเคราะห์ห้วงโซ่คุณค่าของผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง

และพบว่าปริมาณความต้องการมันสำปะหลังเส้นของไทยจะสูงขึ้นเมื่อราคาข้าวโพดสูงขึ้นและมีแนวโน้มต่ำลงเมื่อราคาส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยสูงขึ้น

ดังนั้น การสร้างแผนยุทธศาสตร์การค้ำมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน ถ้ามุ่งเน้นไปที่ปัจจัยด้านราคาขาย ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทย จะส่งผลให้การค้ำมันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยด้านจำนวนลูกค้าของบริษัท ด้านราคาสินค้าที่ใช้ประกอบกัน และปัจจัยด้านเทศกาล ไม่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กับยอดขายของบริษัทแต่อย่างใด

ส่วนที่ 2 การอภิปรายผลด้านสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทย

1. จุดแข็งของมันสำปะหลังเส้นไทย จากการศึกษาและการประชุมระดมสมอง พบว่าจุดแข็งที่สำคัญที่สุดของมันสำปะหลังเส้นไทย คือประเทศไทยมีผลผลิตมากเพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศและเพียงพอต่อการส่งออก จึงทำให้ประเทศไทยสามารถส่งออกมันสำปะหลังเส้นได้ในปริมาณมากเพียงพอต่อความต้องการของตลาดจีน ซึ่งจีนมีแนวโน้มที่จะนำเข้มันสำปะหลังเส้นของไทยอย่างต่อเนื่อง จึงเห็นควรส่งเสริมการเพิ่มผลผลิต ซึ่งผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้ให้ความเห็นว่าการส่งเสริมการเพิ่มปริมาณผลผลิต ไม่ควรมุ่งเน้นการขยายพื้นที่เพาะปลูก เนื่องจากการขยายพื้นที่เพาะปลูกโดยไม่ได้มีการตรวจสอบวิเคราะห์สภาพดินว่าเหมาะสมกับการปลูกหรือไม่ อาจส่งผลกระทบต่อต้นทุนของเกษตรกรในภาพรวมได้ ควรที่จะมุ่งเน้นไปที่การเพิ่มผลผลิตต่อไร่ เพราะจะทำให้ได้ผลผลิตเฉลี่ยมากกว่าเดิม ซึ่งจะส่งผลให้ต้นทุนการผลิตของเกษตรกรในภาพรวมลดลง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราวรรณ รักษายศ (2543 : 88) ที่ศึกษาการตอบสนองของอุปทานมันสำปะหลังและเสนอว่าควรใช้ทรัพยากรที่ดินให้มีประสิทธิภาพสูงสุด วิธีทางที่จะเพิ่มผลผลิตสามารถทำได้โดยการเพิ่มผลผลิต โดยการให้พันธุ์ใหม่ๆ ที่ให้ผลผลิตสูง รวมถึงการดูแลรักษา การเก็บเกี่ยวและการลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำด้วย และสอดคล้องกับความเห็นของ ภัสวีย์ จักรไชย (2548 : 80-82) ที่ได้เสนอแนะว่าในด้านการผลิตมันสำปะหลัง ควรกำหนดพื้นที่เพาะปลูกมันสำปะหลังที่เหมาะสมและพัฒนาส่งเสริมการปลูกมันสำปะหลังพันธุ์ดีที่ให้ผลผลิตต่อไร่สูงขึ้น นอกจากนี้จุดแข็งที่สำคัญของประเทศไทย คือการมีระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี มีประสิทธิภาพ สามารถรองรับการขนส่งสินค้าได้ในปริมาณมาก แต่เนื่องจากปัจจุบันการขนถ่ายมันสำปะหลังเส้นของไทยเป็นแบบเทกอง ทำให้เกิดฝุ่นคลุ้ง

ซึ่งอาจเป็นมลพิษแก่ชุมชนที่อยู่ใกล้เคียงได้ จึงจำเป็นที่จะต้องพัฒนาระบบการขนส่งให้มีขีดขึ้น และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมให้มากที่สุด โดยอาจพิจารณาใช้ตู้คอนเทนเนอร์แทน อันจะส่งผลดีต่อประเทศไทยในระยะยาวต่อไป

2. จุดอ่อนของน้ำมันสำปะหลังเส้นไทย จากการศึกษาและการประชุมระดมสมองพบว่า น้ำมันสำปะหลังเส้นไทยมีลักษณะทางกายภาพที่แตกเป็นชิ้นเล็ก ๆ มีสิ่งปลอมปนมาก ทำให้มีลักษณะทางกายภาพในภาพรวมด้อยกว่าสินค้าของประเทศเพื่อนบ้าน จึงมักจะถูกผู้ซื้อจีนเจรจาต่อรองปรับราคาซื้อขายลง ทำให้ราคาขายน้ำมันสำปะหลังเส้นของไทยไม่อยู่ในระดับที่ควรจะเป็น นอกจากนี้พบว่า ความเข้มข้นทางการแข่งขันของผู้ประกอบการภายในประเทศค่อนข้างสูง เนื่องจากต้นทุนคงที่ในการผลิตสูง น้ำมันสำปะหลังเส้นที่ผลิตจากถ่านมันแต่ละแห่งในประเทศไทยไม่มีความแตกต่างมาก และจำนวนผู้ขายมีมากทำให้มีความเข้มข้นในการแข่งขันภายในสูง ซึ่งการแข่งขันของผู้ประกอบการแต่ละราย อาจอยู่ในรูปแบบของการลดราคาขายหรือการบริการหลังการขาย ทั้งนี้ มักพบปัญหาว่าผู้ขายบางรายขายสินค้าในราคาถูกลงกว่าราคาท้องตลาด และใช้วิธีผสมสิ่งปลอมปนลงไปเพื่อลดต้นทุนของตนเอง นอกจากนี้ ในขั้นตอนการตรวจสอบคุณภาพสินค้าก่อนการส่งออกของไทยพบว่าเจ้าหน้าที่ที่กำกับดูแลไม่เข้มงวดนัก รวมถึงมีจำนวนบุคลากรไม่เพียงพอที่จะทำการกำกับดูแลเป็นไปอย่างทั่วถึง จึงถือได้ว่าเป็นจุดอ่อนที่ส่งผลกระทบต่อชื่อเสียงของประเทศไทยได้ หากสินค้าที่ส่งออกไปดังกล่าวมีการปลอมปนหรือมีคุณภาพสินค้าไม่เป็นไปตามมาตรฐานส่งออกที่กำหนด

3. โอกาสของน้ำมันสำปะหลังเส้นไทย จากการศึกษาและการประชุมระดมสมองพบว่า โอกาสของน้ำมันสำปะหลังเส้นไทยที่สำคัญคือ จีนมีโอกาสนำเข้าน้ำมันสำปะหลังเส้นมากขึ้น เพื่อนำมาใช้เป็นวัตถุดิบในอุตสาหกรรมต่อเนื่องของจีน เพราะประเทศจีนมีการขยายตัวและเติบโตอย่างต่อเนื่องทุกปี และส่งผลให้ประเทศไทยสามารถส่งออกน้ำมันสำปะหลังเส้นได้มากขึ้นตามการเติบโตและขยายตัวของเศรษฐกิจจีน ดังนั้นจึงเห็นควรสนับสนุนและผลักดันให้เกิดการค้า น้ำมันสำปะหลังเส้นไปจีนมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ วุฒิ เอร่าวัฒน์ (2549 : 160-196) ที่เสนอว่าในการพัฒนาการค้าข้าวไทยควรส่งเสริมและสนับสนุนการส่งออกข้าวหอมมะลิไทยไปยังประเทศที่มีอัตราการเติบโตของจำนวนประชากรที่อาศัยในเขตเมืองสูง หรือประเทศที่มีการขยายตัวของสังคมเมืองสูง และประเทศที่มีอัตราการเติบโตของรายได้ประชาชาติต่อหัวสูง รวมถึงประเทศที่มีสัญญาณบ่งชี้ว่าเศรษฐกิจดีขึ้น เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีผลบวกต่ออุปสงค์การส่งออกข้าวหอมมะลิไทย นอกจากนี้เนื่องจากประเทศคู่แข่งสำคัญเวียดนาม ไม่มีการกำหนดคุณภาพสินค้าในการซื้อขาย และมักมีปัญหาเรื่องคุณภาพสินค้ากับผู้ซื้อจีนเป็นประจำ เพราะเนื่องจากสินค้ามีความเข้มข้นสูง ทำให้เกิดปัญหาไฟไหม้หรือสินค้าขึ้นราระหว่างการขนส่ง จึงถือว่า

เป็นโอกาสอันดีของประเทศไทย สำหรับการขายสินค้าให้แก่ลูกค้าที่ต้องการสินค้าคุณภาพดี เพราะประเทศไทยมีการกำหนดมาตรฐานสินค้ามาใช้ในการซื้อขาย นอกจากนี้ เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ระหว่างประเทศผู้ผลิต เช่น ลาว และกัมพูชา และประเทศไทยมีระบบคมนาคมขนส่งที่สามารถรองรับการส่งออกมันสำปะหลังเส้นได้ในปริมาณมาก หากประเทศไทยสามารถบริหารจัดการการนำเข้าและส่งออกได้อย่างสมบูรณ์จะทำให้ประเทศไทยสามารถควบคุมภาพรวมของตลาดฝั่งผู้ผลิต ได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลที่จะผลักดันให้ประเทศไทยเป็นศูนย์กลางการขนส่งของอาเซียนต่อไป

4. อุปสรรคของมันสำปะหลังเส้นไทย จากการศึกษาและการประชุมระดมสมองพบว่า อุปสรรคที่สำคัญที่สุดตามความเห็นของผู้ประกอบการไทยคือ ประเทศไทยมีตลาดมันสำปะหลังเส้นเพียงแค่ตลาดเดียวคือจีน โดยที่ในแต่ละปีประเทศจีนมีการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นในปริมาณที่มากกว่ายอดขายรวมทั้งหมดของไทย และไทยมีตลาดส่งออกคือจีนเพียงตลาดเดียว อีกทั้งมันสำปะหลังเส้นที่จีนนำเข้าจากไทย เวียดนาม ลาวหรือกัมพูชา มีคุณภาพใกล้เคียงไม่ต่างกันมาก ผู้ซื้อจีนจึงเลือกซื้อจากเวียดนาม ลาวหรือกัมพูชาก่อนไทย เพราะมีราคาถูกกว่า และมีคุณภาพโดยรวมดีกว่าไทย อีกทั้งการที่ผู้ขายไทยมีมาก ทำให้ผู้ซื้อจีนสามารถเลือกซื้อสินค้าได้ที่หลายรายในเวลาเดียวกัน ทำให้ผู้ประกอบการไทยไม่มีอำนาจต่อรองราคาสินค้า รวมถึงผู้ซื้อจีนมีข้อมูลทั้งหมดเกี่ยวกับสินค้าที่จะซื้อมาเป็นอย่างดี จึงมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนสถานะจากผู้ซื้อเป็นผู้ส่งออกเอง และกลายเป็นคู่แข่งรายใหม่ในที่สุด ซึ่งจากการศึกษาพบว่า คู่แข่งรายใหม่ มีโอกาสเพิ่มขึ้น (โดยเฉพาะผู้ประกอบการชาวจีนที่มาลงทุนตั้งจุดรับซื้อในไทย) เนื่องจากการเข้ามาในอุตสาหกรรมมันเส้นของคู่แข่งรายใหม่ ไม่มีปัญหาอุปสรรคในเรื่องของการเข้าถึงช่องทางการจัดซื้อวัตถุดิบ และไม่มีปัญหาเรื่องการเงินที่จะนำไปลงทุน โดยปัจจุบันเนื่องจากมันเส้นที่ผลิตได้ในไทยจากแต่ละแห่ง มีคุณภาพใกล้เคียงกัน ดังนั้น ผู้นำเข้ามันเส้นของจีน จึงเลือกซื้อสินค้าจากผู้ขายโดยพิจารณาจากราคาขายเป็นหลัก ซึ่งคู่แข่งรายใหม่ที่เกิดขึ้นแล้วหรือที่กำลังจะเกิดขึ้น มักใช้วิธีลดราคาขาย (การประหยัดจากขนาด) เพื่อเพิ่มยอดขายและฐานลูกค้าของตน และมักมีปัญหาตามมาคือการที่ลดราคาขายดังกล่าว อาจลดต้นทุนวัตถุดิบที่ใช้ในการผลิตด้วย กล่าวคือมีการปลอมปนสินค้า เช่น ผสมทรายหรือกากมันทำให้สินค้ามีปัญหาคุณภาพและเกิดผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศไทย ทั้งนี้คู่แข่งรายใหม่ที่เพิ่มขึ้นไม่ได้มีส่วนทำให้ความต้องการมันสำปะหลังเส้นไทยจากจีนมากขึ้น แต่มีส่วนทำให้ยอดขายและอัตราผลตอบแทนของผู้ประกอบการแต่ละรายลดลง และส่งผลด้านลบต่อความสามารถในการทำกำไรของผู้ประกอบการไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สมบัติร์ สนิทจันทร์ (2547 : 51) ว่า

มันเม็ดแข็งเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันด้านราคาสูง เนื่องจากมีสินค้าทดแทนมาก การเก็บสินค้าไว้นานจะทำให้เสื่อมคุณภาพ ผู้ผลิตจึงแข่งขันโดยการตัดราคาขาย ซึ่งแรงกดดันจากการแข่งขันทางด้านราคานี้ได้ถูกถ่ายเทไปสู่เกษตรกรผู้ผลิตวัตถุดิบในรูปของการกำหนดราคารับซื้อที่ต่ำเพื่อรักษาสถานภาพการแข่งขันและกำไรของผู้ประกอบการ

นอกจากนี้ประเทศเวียดนามและกัมพูชา มีการส่งเสริมการเพาะปลูก ทำให้มีผลผลิตมากขึ้น อีกทั้งราคาสินค้ายังถูกกว่าไทย ซึ่งจากการศึกษาพบว่าพบว่า ในอนาคตถือเป็นปัญหาอุปสรรคสำคัญของผู้ผลิตและแปรรูปของไทย เพราะมันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านมีราคาถูกกว่าสินค้าของไทย ซึ่งมีโอกาสที่จะเข้ามาทดแทนมันสำปะหลังเส้นไทยได้ และเนื่องจากประเทศเพื่อนบ้านมีฤดูกาลเก็บเกี่ยวพร้อมกันกับประเทศไทย จึงทำให้มีการทะลักเข้ามาในประเทศไทยในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวเป็นประจำทุกปี ส่งผลให้ราคาขายภายในประเทศตกต่ำลงไปด้วย ซึ่งส่งผลกระทบต่อภาพรวมอุตสาหกรรมมันสำปะหลังไทยอย่างเห็นได้ชัด นอกจากนี้การอนุญาตให้นำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านได้อย่างเสรี ในขณะที่การบังคับใช้กฎหมายยังไม่เข้มงวด รวมถึงกฎหมายที่เกี่ยวข้องหลายฉบับยังมีความซ้ำซ้อน อาจเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาดและผลกระทบต่อราคามันสำปะหลังภายในประเทศได้อย่างเป็นวงกว้าง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเกษตรกรไทยผู้ปลูกมันสำปะหลังอย่างรวดเร็วและหากเกิดปัญหาดังกล่าวขึ้น ก็จะเป็นการยากที่จะแก้ไขปัญหาได้โดยเร็ว เนื่องจากการดำเนินการแก้ไขของหน่วยงานภาครัฐ มีขั้นตอนที่ล่าช้าและมักแก้ไขปัญหาไม่ตรงกับเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้นจริง

ส่วนที่ 3 การอภิปรายผลแผนยุทธศาสตร์การค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน

1. การอภิปรายผลภาพรวมของยุทธศาสตร์

ยุทธศาสตร์นี้ เป็นยุทธศาสตร์เชิงบริหารที่เน้นการส่งเสริมการค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนในภาพรวม เนื่องจากการกำหนดยุทธศาสตร์มาจากการระดมความคิดเห็นของผู้ปฏิบัติและผู้ทรงคุณวุฒิที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลัง โดยใช้ SWOT matrix เป็นฐานกำหนด ทำให้ได้สาระของยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกับบริบทสำคัญของสภาพองค์กรตามที่ Wheelen และ Hunger (2004 : 112) ได้กล่าวไว้ในการสรุปประเด็นสภาพแวดล้อมก่อนที่จะนำมากำหนดเป็นยุทธศาสตร์ว่าจะเป็นการรวบรวมเฉพาะประเด็นที่สำคัญที่พบจากการตรวจสอบสภาพแวดล้อมเพื่อนำไปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการกำหนดยุทธศาสตร์

2. การอภิปรายแยกรายยุทธศาสตร์

2.1 ยุทธศาสตร์ผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้ามันสำปะหลังเส้นของอาเซียน เป็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากการเชื่อมโยงประเด็นจุดแข็งและโอกาส ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะใช้จุดแข็งของมันสำปะหลังไทย เพื่อฉวยโอกาสในการผลักดันการค้ามันสำปะหลังเส้นไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากผลการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมีความเห็นว่าการที่จะผลักดันให้ไทยเป็นศูนย์กลางการค้ามันสำปะหลังเส้นของอาเซียนได้นั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้า การนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านและการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไปยังต่างประเทศ เพื่อให้สะดวกและง่ายต่อการบริหารจัดการ ซึ่งการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องดังกล่าวจะต้องดำเนินการ โดยการบูรณาการงานร่วมกัน และเป็นการร่วมมือระหว่างหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องทุกภาคส่วน เพื่อให้การดำเนินการครอบคลุมทุกด้านและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากสินค้ามันสำปะหลังเป็นสินค้าที่มีเกษตรกรไทยเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก ดังนั้น จึงไม่ควรปล่อยให้การค้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเป็นไปอย่างเสรีมากเกินไป ในระยะสั้นควรเริ่มปรับกฎระเบียบให้เหมาะสมและมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมภายในประเทศให้น้อยที่สุด เพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งเกษตรกรหรือผู้ประกอบการมีระยะเวลาในการเตรียมตัวและปรับตัว ก่อนที่จะเปิดเสรีทางการค้าในระยะยาวต่อไป

เนื่องจากประเทศไทยมีระบบคมนาคมขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานที่ดีกว่าประเทศอื่นในอาเซียน แต่ในภาพรวมแล้วยังต่ำกว่าประเทศชั้นนำอื่นๆ ดังนั้น จึงจะต้องมีการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่งและโครงสร้างพื้นฐานให้ทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้ทัดเทียมกับประเทศชั้นนำทั่วโลก และปัจจุบันการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทย จะดำเนินการโดยขนถ่ายสินค้าลงเรือโอ๊ะ และลากไปขนถ่ายขึ้นเรือที่กลางทะเลบริเวณเกาะสีชัง หากประเทศไทยต้องการที่จะพัฒนาตนเองให้เป็นศูนย์กลางการขนส่งมันสำปะหลังเส้นของอาเซียน ควรที่จะพัฒนาระบบการขนส่ง โดยพิจารณาเพิ่มอุปกรณ์ที่สามารถลดมลภาวะในการขนถ่าย หรือพยายามผลักดันให้มีการส่งออกสินค้าผ่านตู้คอนเทนเนอร์ให้มากขึ้น ซึ่งจะส่งผลดีต่อภาพรวมของประเทศในระยะยาวต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ เศวตวัณ (2549 : 160-196) ที่ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่ออุปสงค์การส่งออกข้าวหอมมะลิไทยในตลาดโลก และได้มีข้อเสนอแนะว่าควรพัฒนาปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจที่มีปัญหา ได้แก่ ปัญหาค่าไฟฟ้าแพง ปัญหาไทยไม่มีสายการบินเรือแห่งชาติ นอกจากนี้ รัฐบาลควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนาเทคโนโลยีภายในประเทศ เพราะส่วนใหญ่เป็นการนำเข้าเทคโนโลยีจากต่างประเทศ ทำให้ไทยสูญเสีย

ความได้เปรียบในการแข่งขันระยะยาว และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพา เปี่ยมทองคำ (2553 : 194-195) ที่ศึกษาการเชื่อมโยงของตลาดมันสำปะหลังของประเทศไทย และเห็นว่ารัฐบาลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมแนวทางพัฒนาที่เพิ่มบทบาทไปที่การพัฒนาทางด้านโลจิสติกส์ และห่วงโซ่อุปทาน เพื่อช่วยลดต้นทุนค่าขนส่ง อันจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยเมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น เพราะมันสำปะหลังในประเทศไทยเป็นการผลิตเพื่อส่งออกเป็นหลัก

นอกจากนี้ ภาครัฐควรประชาสัมพันธ์คุณประโยชน์ของมันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดจีนเป็นระยะ โดยชักจูงให้มาใช้สินค้าไทยเพราะมีคุณภาพดี เป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นและรักษาฐานตลาดเดิมไว้ ในขณะที่เดียวกันควรส่งเสริมและสนับสนุนในการพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังเส้นคุณภาพดี เพื่อเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าอีกทางหนึ่ง ซึ่งการดำเนินการดังกล่าวรัฐบาลจะต้องสนับสนุนงบประมาณในการค้นคว้า และวิจัย รวมถึงแก้ไขปัญหาอุปสรรคในระยะยาวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิตทิพย์ พึ่งอาศรัย (2547 : 108-110) ซึ่งได้เสนอแนะว่าควรปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของจีน ซึ่งจีนต้องการมันเส้นคุณภาพดี ได้แก่มันเส้นสะอาดและมันเส้นปอกเปลือก จะทำให้ไทยสามารถรักษาและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดในจีนได้ และงานวิจัยของ ศราวุธ หนูโยม (2554 : 118-119) ที่เสนอว่าหากมีการบริหารจัดการต้นทุนให้ถูกกว่าประเทศคู่แข่งและมีคุณภาพตามที่ผู้ซื้อต้องการ ก็จะทำให้สามารถรักษาส่วนแบ่งตลาดที่ครองอยู่เดิม และเพิ่มส่วนแบ่งตลาดจากประเทศคู่แข่งได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัจฉรา ทองสวัสดิ์ (2553 : 144) ศึกษาศักยภาพในการแข่งขันการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง พบว่าตลาดส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยมีศักยภาพในการแข่งขันสูงในตลาดจีน จึงควรรักษาสถานะให้คงอยู่ต่อไป โดยคำนึงถึงคุณภาพสินค้าเป็นสำคัญ ซึ่งควรสนับสนุนให้มีการทำมันเส้นสะอาดมากขึ้นเนื่องจากเป็นที่ต้องการของผู้นำเข้า และเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับมันสำปะหลังทางหนึ่งด้วย

2.2 ยุทธศาสตร์ทบทวนและปรับปรุงนโยบายต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เป็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากการเชื่อมโยงประเด็นจุดแข็งและอุปสรรค ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะใช้จุดแข็งของมันสำปะหลังไทย เพื่อลดผลกระทบจากอุปสรรคของการค้ามันสำปะหลังเส้นไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากผลการวิจัย ผู้เชี่ยวชาญหลายท่านมีความเห็นว่า สิ่งสำคัญที่สุดในการปรับปรุงนโยบายนั้นคือ การกำหนดนโยบายของภาครัฐ ต้องไม่นำมันสำปะหลังไปเป็นสินค้าประชานิยมเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ควรกำหนดนโยบายที่ผลประโยชน์ส่งตรงสู่เกษตรกร โดยตรง ถึงแม้นโยบายแทรกแซงตลาดที่ผ่านมา เช่น การประกันราคาผลผลิตหรือการรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกร จะ

เป็นวิธีที่หลายประเทศใช้แก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ หรือเพื่อพยุงราคาสินค้าเกษตร แต่เป็นการแก้ไขปัญหาระยะสั้นและจะเกิดผลเสียต่อเกษตรกรในระยะยาว เพราะจะทำให้เกษตรกรไม่พึ่งพาตนเองและรอการพึ่งพารัฐเพียงอย่างเดียว นอกจากนี้หน่วยงานภาครัฐจะต้องปรับปรุงขั้นตอนการดำเนินการกำหนดนโยบายและแก้ไขปัญหาให้รวดเร็ว ซึ่งการดำเนินการทุกขั้นตอนมีความล่าช้า เนื่องจากจะต้องผ่านการพิจารณากันกรองจากเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบผู้บังคับบัญชา หน่วยงานหรือคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องหลายขั้นตอน อีกทั้งผู้กำหนดนโยบายมักไม่ใช่ผู้ปฏิบัติงานหรือผู้ที่อยู่ในสถานการณ์นั้นๆ โดยตรง ทำให้การหาแนวทางแก้ไขปัญหายังไม่รวดเร็วและถูกต้องเท่าที่ควร ทั้งนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญเสนอแนะว่าควรให้มีผู้แทนภาคเกษตรกรและภาคเอกชน เข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย เพื่อให้ภาครัฐสามารถรับรู้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว และแก้ไขปัญหาได้อย่างตรงจุด สำหรับการทบทวนและปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องร่วมกันปรับปรุงกฎระเบียบ เพื่อให้เกิดความชัดเจนในขั้นตอนการปฏิบัติงาน การทำงานไม่ซ้ำซ้อนและเป็นไปในทิศทางเดียวกัน เพราะจากการศึกษาจะเห็นได้ว่า ถึงแม้สินค้าน้ำมันสำเร็จรูปจะมีหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องหลายหน่วยงาน เช่น กรมวิชาการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร กรมศุลกากร กรมการค้าภายใน และกรมการค้าต่างประเทศ เป็นต้น เป็นผู้ดูแลรับผิดชอบและแต่ละหน่วยงานต่างมีแผนดำเนินงานและกฎระเบียบในการปฏิบัติงานที่ยังไม่สอดคล้องกันทั้งหมด รวมถึงมีความซ้ำซ้อนกันในบางเรื่อง จึงทำให้การดำเนินการในภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องควรบูรณาการงานร่วมกันเป็นระยะ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

นอกจากนี้ประเด็นที่ปัจจุบันหลายฝ่ายให้ความสนใจเป็นอย่างมาก คือ การตรวจสอบคุณภาพมันสำปะหลังเส้นก่อนการส่งออก ซึ่งเห็นว่าไม่เคร่งครัดเหมือนในอดีต ทั้งนี้อาจมีสาเหตุจากในอดีตมันสำปะหลังเส้นไทยมีการส่งออกในปริมาณที่น้อยมาก ทำให้การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ดำเนินการได้อย่างทั่วถึง แต่ปัจจุบันปริมาณการส่งออกมีมากขึ้นกว่าเดิม ทำให้การตรวจสอบของเจ้าหน้าที่ไม่ทั่วถึงเหมือนในอดีตที่ผ่านมา ซึ่งการแก้ไขเห็นควรเพิ่มบุคลากรให้มากขึ้น เพื่อให้ตรวจสอบสินค้าให้เป็นไปตามกฎระเบียบและขั้นตอนอย่างเข้มงวด รวมถึงเพิ่มบทลงโทษแก่ผู้กระทำความผิด ทั้งนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าการส่งออกมันสำปะหลังเส้นของไทย ผู้ส่งออกจะต้องเป็นสมาชิกสมาคมที่เกี่ยวข้องกับมันสำปะหลังไทยสมาคมใดสมาคมหนึ่ง ได้แก่ สมาคมการค้ามันสำปะหลังเส้นไทย สมาคมโรงงานผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไทย สมาคมโรงงานผู้ผลิตมันสำปะหลังภาคตะวันออกเฉียงเหนือ หรือสมาคมแปรรูปมันสำปะหลังไทย จึงเห็นควรให้สมาคมเป็นผู้รับรองพฤติกรรมสมาชิก หากสมาชิกของสมาคมใดกระทำผิด สมาคมนั้น

จะต้องร่วมเป็นผู้รับผิดชอบในค่าเสียหายที่เกิดขึ้นด้วย อย่างไรก็ตาม มีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นแย้งว่า การควบคุมพฤติกรรมของสมาชิกสมาคมทำได้ยากและเป็นการแก้ไขปัญหาที่ปลายเหตุ ดังนั้นวิธีที่ดีที่สุดคือภาครัฐจะต้องเข้มงวดการตรวจสอบการส่งออกอย่างเข้มงวดและลงโทษอย่างจริงจัง ซึ่ง วุฒิ เอร่าวัฒน์ (2549 : 160-196) ได้เสนอแนะว่ารัฐบาลควรให้ความสนใจในประเด็นความโปร่งใสในการแข่งขัน เช่น ปัญหาการปลอมปนข้าวหอมมะลิไทย เนื่องจากการปลอมปนข้าวเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาการแข่งขันของข้าวหอมมะลิไทยได้ และรัฐบาลควรส่งเสริมการแปรรูปข้าวหอมมะลิไทยเป็นสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ข้าวหอมมะลิไทยมีความได้เปรียบในการแข่งขันในตลาดโลกมากขึ้น

2.3 ยุทธศาสตร์สร้างเสถียรภาพและเพิ่มความได้เปรียบของมันสำปะหลังเส้นไทย เป็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากการเชื่อมโยงประเด็นจุดอ่อนและโอกาส ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะปรับปรุงจุดอ่อนของมันสำปะหลังไทย เพื่อช่วยโอกาสในการผลักดันการค้ามันสำปะหลังเส้นไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากผลการวิจัยผู้เชี่ยวชาญหลายท่านได้มีความเห็นที่ตรงกันว่าการสร้างเสถียรภาพของมันสำปะหลังไทย จะต้องเริ่มต้นจากเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังก่อนเป็นอันดับแรก หากเกษตรกรสามารถประกอบการเกษตรได้อย่างมั่นคง การดำเนินการในขั้นตอนต่อไปจะสะดวกและรวดเร็วขึ้น ทั้งนี้แนวทางที่จะสร้างเสถียรภาพนั้น ควรสนับสนุนให้เกิดการรวมกลุ่มของเกษตรกร และเชื่อมโยงกับตลาดระหว่างผู้ผลิต ผู้แปรรูป และผู้ส่งออก ซึ่งหากเกิดการเชื่อมโยงกันได้จะทำให้การวางแผนการเพาะปลูกและการผลิตสินค้าล่วงหน้าได้ และลดการเกิดปัญหาสินค้าล้นตลาด ซึ่งการเชื่อมโยงตลาดนี้ ผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าการสนับสนุนให้สหกรณ์การเกษตรเป็นผู้รวบรวมสินค้า เป็นช่องทางที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากสหกรณ์การเกษตรสามารถเข้าถึงลูกค้าหรือสมาชิกในพื้นที่ได้ง่าย และเข้าใจสภาพท้องที่ได้ดีกว่า แต่ปัญหาหลักของสหกรณ์การเกษตร คือ มีการวัดผลการดำเนินการที่กำไรของสหกรณ์ ทำให้หลายสหกรณ์ประกอบธุรกิจเกี่ยวกับสินเชื่อหรือการขายปัจจัยการผลิตสินค้าเกษตรเป็นหลัก และไม่กล้าตัดสินใจประกอบกิจการการอย่างอื่น เนื่องจากหากประสบปัญหาขาดทุน ผู้บริหารสหกรณ์อาจถูกตรวจสอบจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องภายหลังได้ ซึ่งถือว่าไม่เป็นผลดีเพราะจะไม่เกิดการสร้างกิจกรรมที่สร้างมูลค่าเพิ่มได้ ดังนั้น ภาครัฐจะต้องสนับสนุนอย่างจริงจังในการเชื่อมโยงตลาดพร้อมเข้าไปเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำสหกรณ์การเกษตร ซึ่งจะเป็นผลดีต่อเกษตรกรไทยในระยะยาวต่อไป สอดคล้องกับแนวคิดของ สุคนธ์ทิพย์ เรื่องสิทธิมนุษยกุล (2549 : 54-57) ที่ได้เสนอแนวทางการทำให้เกษตรกรได้รับผลประโยชน์สูงสุดว่าควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มกัน เพื่อแบ่งปันการใช้เครื่องจักร เช่น รถไถใหญ่ เครื่องขุดมันสำปะหลัง ซึ่งจะช่วยให้เกษตรกร

สามารถลดต้นทุนคงที่และค่าจ้างเครื่องจักรลงได้ นอกจากนี้ การรวมกลุ่มกันยังทำให้มีอำนาจในการต่อรองเพิ่มขึ้น ทั้งในการซื้อปัจจัยการผลิตเพื่อให้ราคาถูกลง และยังมีอำนาจในการต่อรองราคาขายผลผลิตได้อีกด้วย

ในระยะสั้น วิธีการที่จะช่วยรักษาเสถียรภาพด้านราคามันสำปะหลังได้คือภาครัฐต้องกำหนดมาตรการชะลอการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกร และมาตรการจูงใจให้ผู้ประกอบการช่วยรับซื้อผลผลิตจากเกษตรกรในช่วงที่ผลผลิตออกสู่ตลาดมาก ซึ่งเป็นช่วงเดียวกับที่ผลผลิตของประเทศเพื่อนบ้านออกสู่ตลาดมาก ซึ่งที่ผ่านมามาตรัฐได้มีมาตรการในแนวทางดังกล่าวแล้ว แต่ไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควรเนื่องจากขาดการประชาสัมพันธ์อย่างทั่วถึง รวมถึงข้อกำหนดหรือเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการมีอยู่อย่างจำกัด ไม่เป็นที่น่าพอใจ ดังนั้น การกำหนดมาตรการชะลอการเก็บเกี่ยวหรือจูงใจให้รับซื้อสินค้าดังกล่าว ควรพิจารณาหรือปรับปรุงเงื่อนไขในการเข้าร่วมโครงการให้สอดคล้องกับสภาพจริง ซึ่งจะทำให้การสร้างเสถียรภาพในระยะสั้นทำได้ อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิภา ชนากรณ์เมธา (2549 : 80) ที่ได้เสนอแนะว่ารัฐบาลควรพยายามหาแนวทางที่จะช่วยเหลือเกษตรกรเพื่อลดต้นทุนการผลิต และควรขยายสินเชื่อเกษตรกรให้กว้างขวางออกไปเพื่อช่วยแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุนดำเนินการของชาวไร่มันสำปะหลัง นอกจากนี้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า สาเหตุที่เกษตรกรไทยไม่สามารถชะลอการเก็บเกี่ยวในช่วงต้นปีได้ เนื่องจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์ (ธกส.) ได้กำหนดให้เกษตรกรลูกหนี้มันสำปะหลังต้องเร่งชำระหนี้ภายในเดือนมีนาคมของทุกปี ทำให้เกษตรกรจึงต้องเร่งขูดมันสำปะหลังเพื่อนำไปชำระหนี้ที่ค้างชำระดังกล่าว ดังนั้น แนวทางหนึ่งที่จะช่วยชะลอการเก็บเกี่ยวผลผลิตของเกษตรกรได้ ธกส. จะต้องดำเนินการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ให้แก่เกษตรกรอย่างจริงจังและทั่วถึง เพื่อให้เกษตรกรสามารถชะลอการเก็บเกี่ยวได้ แต่อาจเกิดความเสียดังกับเกษตรกรผู้ปลูกเช่นกัน หากราคามันสำปะหลังที่เกษตรกรขายได้มีราคาต่ำกว่าราคาในช่วงต้นฤดูการผลิต และไม่มีแนวทางการรับประกันความเสี่ยง จึงทำให้มาตรการดังกล่าวไม่ได้รับการตอบรับจากเกษตรกรมากนัก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรหามาตรการที่จูงใจให้เกษตรกรเข้าร่วมโครงการมากกว่าเดิมและพิจารณาแนวทางการรับประกันความเสี่ยงดังกล่าวด้วย

นอกจากนี้ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีระบบโลจิสติกส์และระบบโครงสร้างพื้นฐานที่ดี แต่ต้นทุนต่างๆ ด้านที่เกี่ยวข้องตั้งแต่การผลิตจนถึงการส่งออกยังสูงมากเมื่อเทียบกับของประเทศอื่น ๆ ซึ่งเป็นเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ประเทศไทยไม่สามารถแข่งขันด้านราคาสินค้าของประเทศเพื่อนบ้านได้ ดังนั้น จึงจะต้องศึกษาและพัฒนาบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทุกขั้นตอนเพื่อลด

ต้นทุนในภาพรวม อันจะส่งผลให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันด้านราคากับประเทศเพื่อนบ้านได้ต่อไป

2.4 ยุทธศาสตร์ลดการพึ่งพาจีน เป็นยุทธศาสตร์ที่ได้จากการเชื่อมโยงประเด็นจุดอ่อนและอุปสรรค ซึ่งยุทธศาสตร์นี้จะลดจุดอ่อนของมันสำปะหลังไทย และหลีกเลี่ยงอุปสรรคของการค้ามันสำปะหลังเส้นไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีน จากผลการวิจัย นักวิชาการหลายท่านให้ความเห็นว่าข้อเสียและอุปสรรคที่สำคัญของมันสำปะหลังเส้นไทยคือ มันสำปะหลังเส้นไทยส่งออกไปประเทศจีนเพียงประเทศเดียว หากในอนาคตจีนมีการลดปริมาณการใช้มันสำปะหลังเส้นลง หรือมีการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศคู่แข่งอื่นมากขึ้น จะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมมันสำปะหลังของไทยได้ ซึ่งในอดีตที่ผ่านมาเนื่องจากราคาข้าวโพดมีราคาสูง และรัฐบาลจีนมีนโยบายส่งเสริมให้ใช้ธัญพืชอื่นในการผลิตเอทานอลแทนข้าวโพด ทำให้จีนเลือกใช้มันสำปะหลังเส้นแทนข้าวโพด แต่หากราคาข้าวโพดในประเทศจีนลดลง และจีนมีนโยบายที่จะใช้ข้าวโพดในสต็อกของรัฐบาลซึ่งปัจจุบันมีอยู่มากมาผลิตเอทานอลแทน จะทำให้ประเทศไทยประสบปัญหาได้ โดยผู้เชี่ยวชาญหลายรายให้ความเห็นว่า มีความเป็นไปได้ที่จีนจะนำข้าวโพดในประเทศมาใช้แทนมันสำปะหลังเส้นไทย ดังนั้นประเทศไทยควรเตรียมการในระยะยาวไว้ล่วงหน้ากรณีจีนลดการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นไทยลง โดยการส่งเสริมการใช้มันสำปะหลังภายในประเทศให้มากขึ้น หรือส่งเสริมการนำมันสำปะหลังไปผลิตเป็นสินค้าอื่นที่มีมูลค่าเพิ่มและขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุรพงษ์ อภิทธิกิจ (2547 : 121) พบว่าราคามันสำปะหลังที่ระดับส่งออกส่งผลกระทบต่อทั้งระยะสั้นและระยะยาวกับราคาในระดับขายส่งหรืออีกนัยหนึ่งคือกระทบต่อราคาภายในประเทศ ดังนั้นผู้ผลิตควรมองหาตลาดภายในโดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ทั้งมันเส้น มันอัดเม็ดและแป้งมันให้สนองตอบกับความต้องการผู้ใช้อยู่ในประเทศเพื่อเป็นตลาดรองรับไว้ในกรณีราคาส่งออกเกิดเปลี่ยนแปลงซึ่งจะช่วยลดผลกระทบที่ทำให้ราคาขายส่งผันผวนตามสถานการณ์โลกและสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ศิริรัตน์ แก้วเก่า (2554 : 64) ที่ได้ศึกษาสภาพการตลาดมันสำปะหลังของไทย และเสนอว่าประเทศไทยผลิตมันสำปะหลังเพื่อการส่งออกเป็นหลัก โดยจีนเป็นตลาดส่งออกที่สำคัญ แต่หากจีนไม่มีนโยบายส่งเสริมใช้พลังงานทดแทนจะทำให้การส่งออกมันเส้นและมันอัดเม็ดของไทยลดลง เนื่องจากจีนลดปริมาณการนำเข้าผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังเพื่อผลิตพลังงานทดแทนย่อมจะส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมมันเส้นของไทย ดังนั้นภาครัฐควรส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สามารถรองรับมันเส้นเพื่อให้สัดส่วนการใช้มันเส้นภายในประเทศเพิ่มขึ้น ตลอดจนกำหนดนโยบายส่งเสริมการส่งออกมันเส้น และขยายตลาดไปยังประเทศที่มีศักยภาพ

ในการนำเข้้ำมันเส้นของไทย สอดคล้องกับงานวิจัยของ อูษา ตั้งอิศริยศ (2551 : 68-69) ศึกษาการส่งผ่านราคามันสำปะหลัง พบว่ามันสำปะหลังต้องพึ่งพาการส่งออกเป็นหลัก ดังนั้นผู้ผลิตควรมองหาตลาดภายใน โดยพัฒนาผลิตภัณฑ์ไปเป็นรูปแบบอื่น เพื่อตอบสนองความต้องการผู้ใช้ และรัฐควรให้การสนับสนุนและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากมันสำปะหลังให้กับเกษตรกร เพื่อที่จะได้นำไปแปรรูปเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์มากขึ้น รวมถึงงานวิจัยของ อัจฉรา ทองสวัสดิ์ (2553 : 144) ที่ศึกษาศักยภาพในการแข่งขันการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง และเห็นว่าการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังของไทยยังมีข้อจำกัดด้านตลาดส่งออกที่มีผลกระทบอยู่เพียงไม่กี่ประเทศ ซึ่งจะทำให้มีความเสี่ยงในการส่งออกได้ในอนาคต จึงควรมีการหาแนวทางที่จะขยายการส่งออกไปยังตลาดใหม่ ๆ เพื่อลดความเสี่ยงจากการพึ่งพาส่งออกสูง นอกจากนี้ ได้มีผู้เชี่ยวชาญบางท่านให้ความเห็นว่า ควรสนับสนุนการนำมันสำปะหลังไปผลิตเป็นเอทานอล เพื่อใช้เป็นพลังงานทดแทน ซึ่งจะเป็นการลดอุปทานมันสำปะหลังภายในประเทศทางหนึ่ง แต่ภาครัฐจะต้องดำเนินการปรับปรุงแก้ไข และสร้างความชัดเจนเรื่องนโยบายการใช้เอทานอล ในอุตสาหกรรมพลังงานทดแทนด้วย เนื่องจากยังมีข้อกฎหมายหลายประการที่ไม่เอื้อต่อผู้ประกอบการรายย่อยให้สามารถผลิตเอทานอลและใช้ในอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ไม่ใช้พลังงานได้ ซึ่งจะเป็นการลดความเสี่ยงในการพึ่งพิงตลาดจีนอีกทางหนึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไฉไล กองทอง (2551 : 123) ศึกษาความสามารถในการแข่งขันการส่งออกแป้งมันสำปะหลังของไทย และพบว่าจากภาวะราคาน้ำมันเชื้อเพลิงที่เพิ่มสูงขึ้น ภาครัฐได้มีนโยบายการผลิตพลังงานทดแทนจากผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ อ้อย ปาล์มน้ำมัน และมันสำปะหลัง ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อการแข่งขันการผลิตระหว่าง โรงแป้งมันสำปะหลังกับ โรงงานผลิตเอทานอล ทำให้ราคารับซื้อหัวมันสำปะหลังสดมีราคาที่สูงขึ้นและจะมีผลต่อต้นทุนการผลิตแป้งมันสำปะหลังที่เพิ่มสูงขึ้นด้วย ซึ่งจะมีผลต่อความสามารถในการแข่งขันของไทยกับประเทศคู่แข่งอื่น ๆ ที่มีต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะประเทศเวียดนามได้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณยอดขายมันสำปะหลังเส้น คือ ปัจจัยด้านราคาขาย ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า และปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน ดังนั้นจึงเห็นควรมีการเสนอให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกำหนดนโยบายหรือมาตรการที่เกี่ยวข้องในแต่ละ

ปัจจัยดังกล่าว เพื่อผลักดันการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนต่อไป ดังนี้

1.1.1 ปัจจัยด้านราคาขาย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมุ่งเน้นไปที่การลดต้นทุนของเกษตรกรและผู้ประกอบการ โดยส่งเสริมการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกร หรือการพัฒนาเทคโนโลยีเครื่องจักรเพื่อยกระดับคุณภาพการผลิต เป็นต้น

1.1.2 ปัจจัยด้านความนิยมในตัวสินค้า เห็นควรเร่งสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้า โดยการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดต่างประเทศ รวมถึงการพัฒนามันสำปะหลังเส้นคุณภาพดี เพื่อสร้างภาพลักษณ์ของสินค้าไทยและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ลูกค้าต่างประเทศ นอกจากนี้ควรส่งเสริมให้กลุ่มเกษตรกร หรือสหกรณ์แปรรูปมันสำปะหลังเส้นคุณภาพดีหรือผลิตมันสำปะหลังด้วยตนเอง เพื่อให้มีสินค้าคุณภาพดีออกสู่ตลาดอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง และเป็นที่ต้องการของตลาดต่างประเทศ

1.1.3 ปัจจัยด้านการเติบโตของกิจการของลูกค้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรปรับปรุงแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการค้า การนำเข้าและการส่งออกมันสำปะหลังเส้น รวมถึงการพัฒนากระบวนการคมนาคมขนส่งให้มีประสิทธิภาพและทันสมัยอยู่เสมอ เพื่อให้มีความพร้อมในการรองรับการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจจีนและกิจการของลูกค้าในอนาคตต่อไป

1.1.4 ปัจจัยด้านจำนวนยอดการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเพิ่มความเข้มงวด รวมถึงปรับปรุงและแก้ไขกฎระเบียบที่เกี่ยวข้องกับการนำเข้ามันสำปะหลังเส้นจากประเทศเพื่อนบ้านและการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไปยังต่างประเทศ รวมถึงเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดต่างประเทศ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นในคุณภาพและสร้างความมั่นใจให้แก่ลูกค้าต่างประเทศ

1.1.5 ปัจจัยด้านราคาสินค้าที่ใช้ทดแทนกัน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเผยแพร่ประชาสัมพันธ์มันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดต่างประเทศ เพื่อเป็นการรักษาฐานลูกค้าไว้และพัฒนาการบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทุกขั้นตอนเพื่อลดต้นทุน เพื่อให้มันสำปะหลังเส้นไทยสามารถแข่งขันด้านราคากับสินค้าที่ใช้ทดแทนกันได้

1.2 จากผลการวิจัย สรุปถึงสภาพแวดล้อมของอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทยในประเด็นต่างๆ ได้แก่ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรค ซึ่งเป็นข้อมูลที่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องสามารถนำไปใช้ประโยชน์ประกอบการวางแผนหรือจัดทำยุทธศาสตร์ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับอุตสาหกรรมมันสำปะหลังเส้นไทยต่อไป

1.3 หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรนำผลการวิเคราะห์ SWOT Analysis และ SWOT Matrix มาใช้ร่วมกับการพิจารณากำหนดยุทธศาสตร์ของหน่วยงาน ซึ่งควรที่จะเลือกจะยุทธศาสตร์ที่เหมาะสม สอดคล้องกับภารกิจของหน่วยงาน และสามารถนำไปปฏิบัติให้เกิดผลได้

1.4 เนื่องจากแผนยุทธศาสตร์ที่ได้จากการวิจัย มียุทธศาสตร์ย่อย มาตรการ และแนวทางการดำเนินการจำนวนมาก และมีความยากง่าย ซับซ้อนในการดำเนินการไม่เหมือนกัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาแผนยุทธศาสตร์อย่างละเอียด และนำยุทธศาสตร์ไปปรับใช้ตามความเหมาะสมต่อไป

2. ข้อเสนอแนะเพื่อทำการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การออกแบบงานวิจัยที่น่าเสนอในครั้งนี้ เป็นภาพรวมของการค้ามันสำปะหลังเส้นของไทยไปยังสาธารณรัฐประชาชนจีนเท่านั้น ไม่ได้ศึกษาถึงการค้าผลิตภัณฑ์แปรรูปมันสำปะหลังชนิดอื่นๆ เช่น แป้งมันสำปะหลัง หรือ เอทานอล เป็นต้น ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาตลาดแป้งมันสำปะหลัง หรือตลาดเอทานอลเชิงลึก เพื่อให้ครอบคลุมการค้าสินค้าเกษตรมันสำปะหลังของไทย

2.2 การวิจัยได้กำหนดยุทธศาสตร์การค้าและนโยบายไว้หลากหลาย แต่ไม่ได้กำหนดตัวชี้วัดแต่ละด้านเพื่อนำไปสู่การประเมินผลแต่อย่างใด จึงควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อกำหนดตัวชี้วัดในด้านต่าง ๆ เพื่อนำไปสู่กระบวนการวัดและประเมินผลให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ที่ได้กำหนดต่อไป

2.3 จุดแข็งสำคัญของประเทศไทยคือมีผลผลิตมาก เพียงพอต่อความต้องการใช้ภายในประเทศ และเพียงพอต่อความต้องการของตลาดต่างประเทศ จึงเห็นควรศึกษาและพัฒนาการเพิ่มผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรผู้ปลูก รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาระบบคมนาคมขนส่ง โลจิสติกส์ ให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ เพื่อรักษาจุดแข็งมันสำปะหลังเส้นไทยไว้

2.4 ควรมีการศึกษาเพื่อปรับปรุงแก้ไขจุดอ่อนของการค้ามันสำปะหลังเส้นไทยไปจีนเชิงลึก เช่น ศึกษาแนวทางการพัฒนาบริหารจัดการห่วงโซ่อุปทานทุกขั้นตอนเพื่อลดต้นทุนด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการศึกษาแนวทางการพัฒนาศักยภาพสหกรณ์การเกษตร ในการรวบรวมผลผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังด้วยตนเอง ซึ่งจะเป็นการแก้ไขปัญหาสินค้าล้นตลาดอีกทางหนึ่ง

2.5 ควรมีการศึกษาแนวทางการส่งเสริมโอกาสและรักษาโอกาสของมันสำปะหลังเส้นไทยในตลาดจีน เช่น ศึกษาแนวทางการพัฒนาระดับมาตรฐานการผลิตหรือคุณภาพ

ส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทย ที่สามารถนำไปใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างเหมาะสม เพื่อให้เป็นทางเลือกของลูกค้าที่ต้องการมันสำปะหลังเส้นคุณภาพดี เป็นต้น

2.6 จากการศึกษาพบว่าอุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการส่งออกมันสำปะหลังเส้นไทยไปจีน คือ ตลาดหลักมีแค่อินเดียเพียงประเทศเดียว อีกทั้งประเทศเพื่อนบ้านที่เป็นคู่แข่ง เช่น กัมพูชา หรือ เวียดนาม มีโอกาสที่จะแย่งชิงส่วนแบ่งตลาดจากไทยในอนาคต ดังนั้น จึงควรมีการศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาการพึ่งพิงตลาดจีนเพียงตลาดเดียว เช่น การศึกษาแนวทางการแปรรูปมันสำปะหลังเป็นสินค้าอื่นที่มีมูลค่าเพิ่ม และแนวทางการขยายตลาดผลิตภัณฑ์มันสำปะหลังไปยังตลาดใหม่ เป็นต้น

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY